

حسابرسان و گزارشگری مالی متهورانه

نویسنده: Philips Fred

مترجم: نظام‌الدین رحیمیان

دانشجوی دکترای حسابداری

مقدمه

این تحقیق شرایطی را بررسی می‌کند که بر نحوه توجه^۱ و قضاوت‌های^۲ حسابرسان در مورد احتمال گزارشگری مالی متهورانه در صورت‌های مالی صاحبکار آنان تاثیر می‌گذارد.

مشابه مقاله (Hackenbrack and Nelson., 1996, 44) در این تحقیق نیز، گزارشگری مالی متهورانه^۳ به آن گروه از روش‌های حسابداری اطلاق می‌شود که با استفاده از آن موقعیت مالی شرکت به نحو مطلوب ارائه می‌شوند در حالی که به این روش‌ها به روشنی در حرفه و ادبیات حرفه‌ای مربوط اشاره نشده است.

مدیران شرکت‌ها از طریق گزارشگری مالی متهورانه و سایر شکل‌های مدیریت سود^۴ می‌توانند سود گزارش شده را تغییر دهند و سود خاصی را بدست آورند (Schipper, 1989, 921) گاهی اوقات، از حدنهایی و شدیدترین حالت‌های گزارشگری مالی متهورانه، به‌عنوان گزارشگری مالی متقلبانه^۵ نیز نام برده می‌شود (AICPA, 1988).

فرضیه‌های تحقیق

استانداردهای حرفه‌ای همواره به وقوع گزارشگری متهورانه اذعان دارند و نمونه‌هایی را نیز در این زمینه ارائه می‌کنند. طبق بیانیه استاندارد حسابرسی شماره ۵۳ ایالات متحده، با عنوان "مسئولیت حسابرسان در کشف تقلب و اشتباه"، سه موضوع زیر در گزارشگری مالی متهورانه به کار می‌رود:

- شناخت درآمد قبل از موعد.
- طولانی نمودن سرمایه‌ای کردن هزینه بهره.

● افزایش دادن دوره‌های استهلاک دارایی‌های نامشهود (AICPA, 1988, SAS, NO. 53). اما به رغم تاکید فوق، تحقیقات آرسیوی و تجربی نشان می‌دهد که حسابرسان به گزارشگری متهورانه بی‌توجه هستند

(Feroz, Park and Pastena, ck and Nelson, 1991, Hackenbra 1996) البته ویژگی‌های خاص محیط گزارشگری متهورانه و آثار ناشی از تجربیات مستقیم حسابرسان نیز ممکن است بر نظارت و توجه حسابرسان به گزارشگری مالی متهورانه موثر باشد. محیط گزارشگری متهورانه می‌تواند به عنوان محیطی پراز ابهام در نظر گرفته شود که رهنمودهایی درباره اختیارات تعریف شده در آن وجود ندارد و مستلزم انجام قضاوت‌های با اهمیتی است (Kennedy, Kleinmuntz, and Peecher, 1997, 105) در این شرایط، حسابرسان بندرت می‌توانند شواهدی را شناسایی کنند که به روشنی با قواعد گزارشگری در تضاد باشد. اقدامات گزارشگری متهورانه می‌تواند در حساب‌های کم اهمیت مختلف و متعددی در صورت‌های مالی گسترش یابد و موقعیت پیچیده‌تری را بسازد (Dechow, Sloan, and Sweeney, 1996, 10) بنابراین، حسابرسان برای کشف گزارشگری متهورانه، باید شواهد حسابرسی بین حساب‌ها را یکپارچه کنند و این وظیفه‌ای است که حسابرسان در آن با مشکل مواجه‌اند (Moeckel, 1990) ماهیت دانش مبتنی بر تجارب حسابرسان^۶، به آنان کمک می‌کند تا مشکلات مربوط به کشف گزارشگری متهورانه را حل کنند. به طور کلی، حسابرسان با تجربه و ماهر دارای دانش لازم درباره موارد زیر هستند:

با یکدیگر مرتبط می‌شوند و با دریافت اطلاعات مربوط به حساب‌های صورت‌های مالی و کدگذاری آن در حافظه، ارتباطاتی میان این اطلاعات و سایر اطلاعات مربوط و فعال در حافظه برقرار می‌شود. در این مورد، برای نمونه، می‌توان به ارتباط شواهد مربوط به فروش با شواهد مربوط به برگشت از فروش و حساب‌های دریافتی تجاری، اشاره کرد. به هر حال، شواهد با سایر شواهد نامربوط به این حساب‌ها (مثلاً سرمایه‌گذاری‌ها) مرتبط نمی‌شود مگر اینکه رویدادهایی موجب چنین ارتباطی شده باشد. (Moeckel, 1990, 372).

در تحقیقات انجام شده، مواردی را می‌توان یافت که از این دیدگاه حمایت می‌کند. حساب‌سان تمایل دارند تا حساب‌های صورت‌های مالی را جداگانه در نظر بگیرند و بین آنها در زمان انجام ارزیابی ریسک (Peters, Lewis and Dhar, 1989) و ارزیابی شواهد (Johnson, Grazioli, and Jamal, 1993) تمایز قائل می‌شوند. تحقیقات مزبور نشان می‌دهد که میزان توجه حساب‌سان به شواهد مربوط به حساب‌های صورت‌های مالی، به سطح ریسک ارزیابی شده آن حساب بستگی دارد. براساس بررسی انجام شده از طریق مدیران حساب‌رسی، برای تعیین برنامه آنان در مورد بررسی شواهد در کاربردهای حساب‌رسی، مشخص شد در مواقع بالا بودن ارزیابی ریسک حسابی از صورت‌های مالی، بخش زیادی از ساعات کار بودجه شده صرف بررسی آن حساب می‌شود. (Bamber and Bylinski, 1987). به نحو مشابه، آزمون تجربی انجام شده توسط Cohen and Kida (1989) نشان می‌دهد که حساب‌سان بیشتر ساعات بودجه شده را صرف بررسی حساب‌هایی می‌کنند که دارای ریسک بالا^{۱۱} ارزیابی شده است. بنابراین، ریسک بالای تحریف ارزیابی شده برای یک حساب، احتمالاً^{۱۲} بر میزان توجه حساب‌سان به شواهد آن حساب تاثیر می‌گذارد.

این موضوع در فرضیه زیر خلاصه شده است:

H_{1a}: اگر ریسک حسابی بالا ارزیابی شود حساب‌سان توجه بیشتری را صرف شواهد گزارشگری متهورانه در آن حساب، می‌کنند.

طبق مدل پیشنهادی، در زمان ارزیابی شواهد توسط حساب‌سان، اگر ارزیابی ریسک یک حساب خاص در حافظه فعال باشد، آنان بین ارزیابی ریسک و شواهد گزارشگری متهورانه در این حساب ارتباط‌هایی را برقرار می‌کنند. این ارتباطات روی قضاوت حساب‌رس تاثیر زیادی دارد زیرا تحقیقات روانشناسی نشان می‌دهد که قسمت‌های مبهم

الف- روابط حسابداری دو طرفه

(Frederick and Libby, 1986).

ب- علل اشتباهات صورت‌های مالی (Libby, 1985). و

ج- اثرات صورت‌های مالی بر رویدادهای (غیر اشتباه) دیگر مانند تصمیمات عملیاتی تجاری

(Kaplan and Reckers, 1989).

حساب‌سان فاقد دانش جامع درباره گزارشگری متهورانه یا متقلبانانه اند. (Zimbelman, 1997, 80).

از آنجا که حساب‌سان به طور مکرر با رویدادهای غیر اشتباه^{۱۳} مواجه می‌شوند،

(Solomon, Shields and Whittington, 1999).

مایند شواهد گزارشگری متهورانه را به گونه‌ای تفسیر کنند که گویی نتیجه رویدادهای تجاری عادی است.

یک راه حل برای غلبه بر این مشکلات می‌تواند افزایش میزان توجه حساب‌سان به شواهد نشان‌دهنده گزارشگری متهورانه باشد. توجه به محتوای گزارشگری متهورانه از اهمیت خاصی برخوردار است. زیرا توجه بیشتر می‌تواند این امکان را برای حساب‌سان فراهم کند که ارتباطات بین اطلاعات مالی را تشخیص دهند (Bedard and Biggs, 1991) و تفسیرهای گزارشگری اطلاعات مبهم را در نظر بگیرند (Moeckel, 1990). در نتیجه، میزان توجه حساب‌سان به شواهد حساب‌رسی، همانطور که روی سایر قضاوت‌های حساب‌رسی تاثیر می‌گذارد ممکن است روی قضاوت‌های آتی حساب‌سان در مورد گزارشگری متهورانه نیز اثر بگذارد (Hackenbrack 1992, Tan 1995).

تعریف توجه^{۱۴} در روانشناسی به این شرح است:

"منبع شناختی تعیین نشده‌ای که برای انجام فعالیت‌های فکری ضروری است (Kahneman, 1973) و رابطه نزدیکی با حافظه شواهد حساب‌رسی دارد."

(Tan, 1995, 116, Libby and Trotman, 1993, 561)

در این تحقیق نیز به منظور تدوین فرضیات درباره شرایطی که بر توجه بعدی به شواهد گزارشگری متهورانه تاثیر می‌گذارد، از مدل شرکت‌پذیری حافظه استفاده می‌شود که در تحقیقات پیشگفته به کار رفته و به وسیله دیگران، نیز مورد بحث قرار گرفته است.

(Minsky, 1975, Gibbins, 1984, Moeckel, 1990)

این مدل فرض می‌کند که حساب‌سان دارای ساختار دانش بنیادی^{۱۵} هستند که شامل شکل‌های کلی ترازنامه و صورت سود و زیان است. (Waller and Felix, 1984, 394) با این ساختار دانش، حساب‌ها توسط روابط حسابداری دو طرفه

اطلاعات، موجب تفسیرهای سازگار با سایر قسمت‌های اطلاعات مرتبط می‌شود (Schallert, 1976) و در نتیجه، این احتمال وجود دارد که ارزیابی ریسک هر حساب خاص بر قضاوت‌ها درباره حساب‌های دارای شواهد گزارشگری متهورانه تاثیر بگذارد.

این موضوع در فرضیه زیر خلاصه شده است:
 H_{1b}: اگر ریسک حسابی بالا ارزیابی شود، حساب‌برسان قضاوت می‌کنند که احتمال بیشتری برای گزارشگری متهورانه در حساب دارای شواهد گزارشگری متهورانه وجود دارد.

در تحقیقات قبلی کاملاً مشخص نشده است که چگونه ارزیابی ریسک برای یک حساب، روی میزان توجه و قضاوت‌های حساب‌برسان درباره شواهد حساب‌هایی تاثیر می‌گذارد که از قرار معلوم در ارتباط با آن حساب نیستند. برای نمونه، آیا ریسک تحریف بالا در فروش، موجب توجه بیشتر حساب‌برسان در زمان بررسی به شواهد حساب‌های غیر مرتبطی مانند سرمایه‌گذاری‌ها و تحقیق و توسعه می‌شود یا خیر؟ یا آیا حساب‌برسان در ابتدا و پیش از شروع بررسی اطلاعات مربوط به حساب‌های دیگر، به شواهدی که تحریف مشکوک فروش را تایید می‌کنند، نیاز دارند یا خیر؟ مدل حافظه پیشنهادی، بیان می‌کند که ارتباط بین حساب‌های ظاهراً غیر مرتبط^{۱۱} برقرار نمی‌شود مگر آنکه برخی رویدادها باعث به وجود آمدن آنان شوند. این تحقیق نشان می‌دهد توجه به شواهدی که ارزیابی ریسک بالایی را برای یک حساب صورت‌های مالی اثبات می‌کنند موجب ایجاد برقراری ارتباط با شواهد گزارشگری متهورانه برای سایر حساب‌های ظاهراً غیر مرتبط می‌شوند. این قضیه از این نظریه سرچشمه می‌گیرد که یک نمونه گزارشگری متهورانه ممکن است نشانگر سوگیری باشد که بر صورت‌های مالی سایه افکننده و نگرانی در مورد موضوعات مربوط به درستی و صداقت مدیریت را افزایش دهد (AICPA, 1988).

تحقیقات قبلی نشان می‌دهد که حساب‌برسان به تمامیت و صحت منابع شواهد به دست آمده حساس‌اند (Bamber, 1983 Hirst, 1994) و در نتیجه، تمایل زیادی دارند تا در زمان ارزیابی شواهد برای سایر حساب‌های صورت‌های مالی، یک نمونه از گزارشگری متهورانه را در حافظه نگهداری کند. بنابراین، توجه به گزارشگری متهورانه می‌تواند حتی برای حساب‌هایی که از ابتدا با ریسک پایین^{۱۲} ارزیابی شده‌اند، بهبود یابد به شرط آنکه حساب‌برسان پیش از

تعیین حساب‌های با ریسک پایین، به شواهد گزارشگری متهورانه برای حساب‌های با ریسک بالا، توجه کنند. برای حمایت از پیش‌بینی‌های پیشگفته، می‌توان یکی از دو رویکرد را برای بررسی شواهد توسط حساب‌برسان به کار گرفت. یک رویکرد می‌تواند مربوط به طراحی کار به گونه‌ای باشد که حساب‌برسان تمایل بیشتری داشته باشند تا گزارشگری متهورانه در یک حساب دارای ریسک بالا را قبل از بررسی شواهد مربوط به سایر حساب‌ها در نظر بگیرند. رویکرد دیگر این است که بدون توجه به ساختار کار، به سادگی در نظر بگیریم که حساب‌برسان وقت و تلاش زیادی را صرف تجدید ارزیابی شواهد، پس از کشف گزارشگری متهورانه، کنند. البته ضعف این رویکرد، این است که حساب‌برسان باید دقت و تلاش بیشتری را برای آزمون مجدد مدارک حسابرسی و یا احتمال خطر مربوط به امکان وجود حافظه‌های نادرست و ناقص شواهد حسابرسی را، تحمل کند (Moeckel and Plumlee, 1989, Libby and Lipe, 1992, 267) در این تحقیق، به منظور بررسی چگونگی انجام این کار به گونه‌ای که عملکرد حساب‌برسان افزایش یابد، فرضیاتی درباره اثرات شواهد گزارشگری متهورانه برای حساب‌های با ریسک بالا قبل از شواهد برای سایر حساب‌ها تدوین شده است.

بر اساس توصیه‌های لیبی و لافنت (1993, 488) در این تحقیق، شرایط تجربی ساخته شده‌ای مورد استفاده قرار گرفته است تا آزمودنی‌ها نتوانند اثرات ساختار کار را با صرف وقت اضافی و از طریق مطالعه و شناسایی مجدد شواهد حسابرسی جبران کنند. مباحث پیشگفته درباره مدل حافظه پیش‌بینی می‌کند که اگر حساب‌برسان هنگام ارزیابی شواهد مربوط به حساب‌های دارای ریسک بالا دقیق‌تر باشند و تردید حرفه‌ای را به کار برند (همان‌طور که در فرضیه H_{1a} و H_{1b} بیان شد) و آن حساب را پیش از حساب‌های با ریسک پایین بررسی کنند، تلاش خواهند کرد تا شواهد آن حساب‌ها را با شواهد حساب‌های دارای ریسک پایین مرتبط کنند. اما برعکس، اگر حساب‌برسان به بررسی حساب دارای ریسک بالا شامل گزارشگری متهورانه بعد از سایر حساب‌های دارای شواهد گزارشگری متهورانه بپردازند، دیگر به گزارشگری متهورانه در حافظه خود برای مرتبط شدن با شواهد حساب‌های دارای ریسک پایین دسترسی نخواهد داشت. بنابراین، هنگامی که حساب‌برسان در ابتدا به جای حساب‌های دارای ریسک پایین، به آزمون حساب‌های دارای ریسک بالا می‌پردازند، میزان

اگرچه این تحقیق درباره محتوای بررسی کاربرگ‌هاست اما برای زمان تهیه کاربرگ‌های حسابرسی نیز کاربرد دارد. تهیه کاربرگ‌ها نوعاً به وسیله حساب‌برسان گوناگونی انجام می‌شود که به هرکدام از آنها رسیدگی به حساب‌های صورت‌های مالی مختلفی اختصاص داده می‌شود. در این مورد، حساب‌های دارای ریسک پایین ممکن است قبل یا بعد از حساب‌های دارای ریسک بالا حسابرسی شود. علاوه بر این، حساب‌های دارای ریسک پایین و ریسک بالا، ممکن است به وسیله همان حساب‌برسان یا بوسیله سایر اعضای تیم حسابرسی بررسی شود. بنابراین، ممکن است حساب‌برس در زمان تهیه کاربرگ‌ها برای حساب‌های با ریسک پایین از به دست آمدن شواهد گزارشگری متهورانه برای حساب دارای ریسک بالا مطلع باشد.

مشارکت کنندگان در این تحقیق تجربی شامل ۵۳ نفر مدیران حسابرسی و ۴۵ نفر حساب‌برسان ارشد (جمعاً ۱۰۱ نفر) از کارکنان موسسات بزرگ حسابرسی بودند. پس از شروع آزمون تجربی، یک مدیر متخصص رایانه که هیچ تجاربی در مورد حسابرسی مالی نداشت از افراد انتخاب شده حذف و تحقیق با حضور ۱۰۰ نفر حساب‌برس صورت گرفت.

به طور میانگین مدیران دارای ۷/۲ سال سابقه کار حسابرسی بودند و حدود ۳۲ درصد از زمان حسابرسی خود را در فعالیت‌های مرتبط با بررسی کاربرگ‌های حسابرسی گذارنده بودند. حساب‌برسان ارشد به طور میانگین ۳/۲ سال کار کرده بودند و حدود ۳۲ درصد از سوابق حسابرسی خود را به فعالیت بررسی کاربرگ‌های حسابرسی پرداخته بودند. در زمان درخواست رتبه‌بندی هدف‌های بررسی، ۸۷ درصد از هر دو گروه مدیران و حساب‌برسان ارشد اعتقاد داشتند که هدف اولیه بررسی کاربرگ‌های تعیین موضوعات حسابداری و حسابرسی مورد اختلاف و بحث برانگیز است.

برای برگزاری آزمون تجربی، در هر جلسه به آزمودنی‌های مشارکت‌کننده، اطلاعات پیشینه یک صاحبکار حسابرسی داده شد. این اطلاعات نشان می‌داد که صنعت صاحبکار مفروض در سال‌های اخیر در اثر نوآوری در صنعت، رشد داشته و شرکت نیز دارای روند رو به رشد همراه با افزایش درآمد، سود و دارایی‌ها بوده است. به عنوان بخشی از اطلاعات پیشینه، به آزمودنی‌ها در شرایط ریسک بالا گفته شد که روش‌های تحلیلی نشانگر مانده‌های افزایش یافته متعددی است و تنها یک رقم غیر عادی وجود دارد

توجه به شواهد گزارشگری متهورانه در حساب‌های دارای ریسک پایین، افزایش خواهد یافت. براساس این تفاوت‌های موجود در توجه به موضوع توسط حساب‌برسان، آنان ممکن است قضاوت‌های مختلفی را درباره گزارشگری متهورانه حساب‌های دارای شواهد گزارشگری متهورانه داشته باشند. به ویژه، اگر حساب‌برسان شواهد گزارشگری متهورانه در حساب دارای ریسک بالا را پیش از حساب‌های دارای ریسک پایین گزارش شده به صورت متهورانه بررسی کنند، آنگاه قضاوت می‌کنند که احتمال بیشتری برای گزارشگری متهورانه در حساب‌های دارای ریسک پایین، وجود دارد.

این پیش‌بینی‌ها به شرح این فرضیه‌ها خلاصه می‌شود:
 H2a: اگر حساب‌برسان به بررسی شواهد گزارشگری مالی در حساب‌های دارای ریسک بالا قبل از حساب‌های دارای ریسک پایین بپردازند، آنگاه به شواهد گزارشگری متهورانه در حساب‌های با ریسک پایین توجه بیشتری می‌کنند.
 H2b: اگر حساب‌برسان به بررسی شواهد گزارشگری متهورانه در حساب‌های دارای ریسک بالا قبل از حساب‌های دارای ریسک پایین بپردازند، آنان قضاوت می‌کنند که احتمال بیشتری برای گزارشگری متهورانه در حساب‌های دارای ریسک پایین شامل شواهدی در گزارشگری متهورانه می‌کند.

روش تحقیق

در این آزمون تجربی رایانه‌ای^{۱۳}، مشارکت‌کنندگان فرض می‌کنند که بررسی‌کننده کاربرگ‌های حسابرسی هستند و به بررسی شواهد مربوط به مانده حساب‌ها و رويه‌های گزارشگری مالی صاحبکار می‌پردازند. در فرآیند تحقیق، به آزمودنی‌ها به طور تصادفی یکی از چهار شرایط رفتاری اختصاص یافته بود که در یک طرح ۲×۲ بین آنان طراحی شده بود.

● یک عامل، ریسک بود که دارای دو سطح، ریسک بالا و ریسک پایین بود و به وسیله دستکاری اطلاعات روش‌های تحلیلی مربوط به حساب‌های فروش تامین می‌گردید که به طور متهورانه گزارش شده بود.

● در زمان بررسی شواهد مربوط به فروش، در مورد شواهد مربوط به اقلام ظاهراً غیر مرتبط گزارش شده به صورت متهورانه، دستکاری لازم برای متنوع کردن زمان‌بندی عامل تاییدکننده (بررسی حساب‌های با ریسک پایین قبل و بعد از بررسی حساب‌های با ریسک بالا) صورت گرفت.

(مثلاً) فروش به میزان قابل توجهی بیش از مقدار مورد انتظار است). به حساب‌برسان در شرایط ریسک پایین گفته شد که روش‌های تحلیلی نشان می‌دهد که مانده‌های افزایش یافته زیادی وجود دارد اما هیچکدام ارقام غیر عادی نیستند. اگرچه روش‌های تحلیلی برنامه‌ریزی شده، حاوی اطلاعاتی درباره شرایط با ریسک بالای نوسانات با اهمیت در فروش بود اما اطلاعات مربوط به شرایط ریسک پایین را به آزمودنی‌ها، نمی‌داد. در این تحقیق، سه مرحله به کار رفت تا اطمینان حاصل شود که آزمودنی‌ها در همه شرایط می‌تواند تشخیص دهند که فروش به مقدار زیادی نوسان کرده است. بنابراین، همه آزمودنی‌ها می‌توانستند تشخیص دهند که نوسان فروش با اهمیت است و آنان که این نوسان را غیر عادی (مثلاً ریسکی) می‌دانستند باید بین شرایط با ریسک بالا و با ریسک پایین تفاوت قائل می‌شدند. آزمودنی‌ها پس از مطالعه پیشینه تحقیق به یک آزمون جامع چهار سئوالی پاسخ کوتاه دادند تا اطمینان حاصل شود که آنان اطلاعات صاحبکار را درک کرده اند. از آزمودنی‌ها ۴ سئوال پرسیده شد تا این موارد را مشخص کنند.

(۱) علت رشد صنعت

(۲) بازارهای جغرافیایی برای محصولات صاحبکار

(۳) کانال‌های توزیع در بازار

(۴) میزان اهمیت به دلار

شرکت‌کنندگان در تحقیق پس از دادن پاسخ درست به هرکدام از چهار سئوال، کار خود را ادامه داده و به بررسی شواهد حسابرسی پرداختند که در ۴۵ جمله و تحت عناوین ۱۴ حساب صورت‌های مالی گزارش شده بود. برای این کار از نرم‌افزار گفته شده در تحقیق (Brucks (1988) استفاده و این جملات روی رایانه نشان داده شد. همه آزمودنی‌ها شروع به بررسی شواهد از حساب نقد و بانک می‌کردند و کار آن‌ها با بررسی شواهد مربوط به بدهی‌های احتمالی خاتمه می‌یافت. عناوین حساب‌های صورت‌های مالی و جملات به کار رفته در این تحقیق، در نمایشگر ۱ ارائه شده است.

نتایج تحقیق

این مقاله به آزمون این امر پرداخت که ارزیابی از سطح ریسک در یک حساب صورت‌های مالی چگونه منجر به توجه بیشتر حساب‌برسان به شواهد گزارشگری متهورانه در آن حساب و حساب‌های دیگر می‌شود. نتایج این تجربه نشان داد که ارزیابی سطح بالای ریسک برای یک حساب،

توجه حساب‌برسان را به شواهد گزارشگری متهورانه در آن حساب جلب می‌کند و تردید آنها را در مورد گزارشگری مالی آن حساب، افزایش می‌دهد. عدم وجود نشانه‌ای از ریسک بالا در یک حساب، مانع از آن می‌شود که حساب‌برسان شواهد را به عنوان نشانه‌ای از گزارشگری متهورانه، مورد قضاوت قرار دهند. نتایج نشان می‌دهند، تنها هنگامی توجه و قضاوت حساب‌برسان در مورد احتمال گزارشگری متهورانه در حساب‌های با ریسک پایین افزایش می‌یابد. که آنان گزارشگری متهورانه در مورد یک حساب با ریسک بالا را پیش از آزمون حساب‌ها با ریسک پایین انجام می‌دهند. حساب‌رسانی که پس از آزمون حساب‌های با ریسک پایین، شواهد گزارشگری متهورانه را در مورد حساب‌های با ریسک بالا کشف کنند، احتمال گزارشگری متهورانه در حساب‌های با ریسک پایین را کمتر در نظر می‌گیرند. پیشنهاد این نتایج برای اهمیت بخشیدن به کار حسابرسی و با توجه به محدودیت‌های زیر، آن است که حساب‌برسان می‌توانند با مشخص کردن شواهد گزارشگری متهورانه در حساب‌های با ریسک بالا در ابتدای رسیدگی، آگاهی خود را در مورد گزارشگری متهورانه در حساب‌های با ریسک پایین، افزایش دهند. اگر مدیران و سرپرستان حسابرسی آگاهی خود را در هنگام بررسی حساب‌های دارای ریسک بالا و ریسک پایین افزایش ندهند، در کشف گزارشگری متهورانه با اهمیت با مشکل روبه‌رو خواهند شد که در نتیجه این امر، به اثربخشی حسابرسی لطمه وارد می‌شود. حتی اگر بررسی‌های شریک یا فرد دیگری، گزارشگری متهورانه را کشف کند (CF. Johnson, Grazial, and Johnson 1993) ناتوانی مدیر یا سرپرست در رسیدگی، کارآیی حسابرسی را به میزان قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌دهد.

نتایج این تحقیق به دلیل ماهیت انتزاعی ابزار آزمون تجربی و ویژگی‌های خاص طرح تجربی آن، قابلیت تعمیم محدودی دارد. ابزار این آزمون موجب شد که مشارکت‌کنندگان شواهد را در محیطی بررسی کنند که به آنها اجازه جستجوی آزادانه شواهد دیگر را نمی‌داد. ممکن بود آزمون تجربی که ترتیب ارائه شواهد را به صورت تصادفی فراهم می‌کرد، مشارکت‌کنندگان در این مطالعه را وادار سازد تا شواهد را به طریقی بررسی کنند که با آنچه آنها در عمل انجام می‌دادند، متفاوت باشد. اگرچه نتایج گزارش شده در این تحقیق، به ترتیب ارائه شواهدی واکنش نشان نمی‌دهند که در عمل توسط مشارکت‌کنندگان استفاده می‌شود، اما این احتمال وجود دارد که ترتیب مشابهی از حساب‌ها بر توجه به

است که اهداف و شیوه زندگی را تغییر می دهند، همچنین شامل سیستم های وسیع تری از واحدهای اقتصادی است، و تغییرات مستقیم بیشتری را در برمی گیرد. آنچه در ادامه ارائه می شود خلاصه ارزیابی کلورلیف از جزیره پونزا در ایتالیا است.

۱) جریان منابع

بخش وسیعی از جریان های منابع، قابل تمدید، غیر قابل تمدید و قابل تکمیل هستند. ممکن است اطلاعات خاص علاوه بر اندازه گیری های مستقیم از اوراق سهام، دفاتر خرید، فاکتورهای فروش، سفارش ها و اسناد دریافتی یا ارسالی، اسناد قانونی و مواردی از این قبیل، اقتباس شوند. از آنجایی که این اطلاعات به شمارش یا اندازه گیری های ساده متکی اند، اطلاعات قابل اتکایی محسوب می شوند.

قسمت هایی که در ادامه بحث می شوند، شامل مجموعه گسترده تری از بخش هایی است که از مفهوم چرخه عمر یک سازمان جهانگردی تفریحی استنتاج شده اند. چنین چرخه عمری، در سه مرحله تحت عناوین مرحله تخصیص اولیه، مرحله عملیاتی و مرحله مصرف، بیان می شود.

مواد ساختاری

در مرحله تخصیص اولیه، موادی شامل چوب، آجر و ماسه و شن برای ساخت محل اقامت توریست ها لازم است. از بین موادی که دائماً در ساخت و ساز استفاده می شوند می توان به استفاده از توده شن خالص برای بتون و قطع بی رویه جنگل ها اشاره کرد. استفاده از منابع طبیعی برای ساخت و ساز از نقطه نظر زیست محیطی بسیار حائز اهمیت است.

مصرف آب

جذب گردشگر در یک ناحیه باعث افزایش جمعیت در آنجا می شود و در نتیجه مصرف آب در دوره های زمانی نسبتاً کوتاهی، معمولاً ۳ تا ۴ ماه، افزایش می یابد. اهمیت این موضوع خصوصاً در مواقع خشکسالی نمود پیدا می کند. غالباً فقط بخش کوچکی از مصرف آب، صرف آشامیدن می شود و بیشتر آب مصرف شده در هتل ها، به حمام، استخرهای شنا، باغ ها و زمین های ورزشی مثل گلف اختصاص می یابد.

براساس گفته اگموند، متوسط مصرف آب از ۲۴۰ تا ۴۴۰ لیتر متغیر است (Egmond, 1999). مصرف آب یک

اقامت گاه گردشگری مجلل و خوب ممکن است روزانه به ۸۰۰ لیتر به ازای هر نفر برسد. بدیهی است که تغییر ارزش ها و سیاست ها از توجه به هتل های مجلل به اقامت گاه های دارای محیط زیست جذاب می تواند به میزان چشمگیری مصرف آب را کاهش دهد.

مصرف انرژی

مسئله افزایش جذب گردشگران، مصرف بیشتر انرژی را به دنبال دارد. در هتل ها، تغییر هوا و گرما می تواند تقریباً نیمی از مصرف انرژی هتل را به خود اختصاص دهد، به عنوان نمونه، در هتل های مجلل نیمی از انرژی، صرف گرمایش استخرهای شنا و سونا، تهویه هوای درون سالن ها و مواردی از این قبیل می شود.

ضایعات

ضایعات و زباله ها در تمام مراحل چرخه عمر صنعت گردشگری، مسئله ای حائز اهمیت به شمار می روند. ساخت و ساز باعث ایجاد ضایعات قابل ملاحظه ای می شود، و در هتل ها نیز، ضایعات جامد زیادی شامل بطری، کنسرو و شیشه های بلااستفاده، ضایعات مربوط به آشپزخانه و تجهیزات و اثاثه قدیمی ایجاد می شوند. به عنوان نمونه، ضایعات جامد ایجاد شده توسط توریست ها در منطقه دریای مدیترانه بالغ بر ۲/۹ میلیون تن در سال است و براساس پیش بینی ها تا سال ۲۰۲۵ این مقدار به ۸/۷ تا ۱۲/۱ میلیون تن در سال نیز خواهد رسید. به همین ترتیب، اتلاف آب نیز از ۰/۳ تا ۰/۹ میلیون مترمکعب به ۱/۵ تا ۱ میلیون مترمکعب افزایش خواهد یافت.

تغییر رویه، در زمینه مکان و محلی برای گردشگران همراه با تاکید بر بازیافت زباله و استفاده مجدد از آن، می تواند بر بسیاری از مشکلات مربوط به ضایعات غلبه کند. اما برای این تغییرات مدیریت باید به جای تاکید بر جریان های اقتصادی بر جریان های فیزیکی تاکید کند که همواره با بررسی فرایند بازیافت ضایعات و بازار ضایعات اصلاح شده در ارتباط است.

۲) اثرات جریان منابع

ارزیابی اثر جریان منابع جزییاتی از نوع، ترکیب، منشأ، بهای تمام شده، اثرات محیطی و اجتماعی و بالاخره اثرات اقتصادی آنها را فراهم می کند. این نوع اطلاعات از منابع

می‌شود، به موادی مثل کلر و مواد پاک‌کننده آلوده است. بیشتر مشکلات وقتی روی می‌دهند که روش درستی برای مقابله با ضایعات وجود نداشته باشد. غالباً در این موارد، ضایعات به مکان‌هایی مثل باتلاق‌ها، مناطق طبیعی یا دریا ریخته می‌شوند که از لحاظ اقتصادی ضعیف، ولی از لحاظ زیست‌محیطی غنی می‌باشند. پیچیدگی اثرات ضایعات بدین معناست که برای کاهش این اثرات، به کمک افراد زیادی نیاز است و با شناخت محیط‌زیست، این کمک و تلاش‌ها افزایش می‌یابد.

سروصدا

معمولاً فرض می‌شود ایجاد سروصدا برای صنعت گردشگری یک مسئله سطحی و کم اهمیت باشد، ولی در مکان‌های مطمئن و آرام، این مسئله می‌تواند به میزان قابل توجهی طبیعت را مشوش کند. در اینجا نیز، جهت توجه بیشتر به ارتباطات اکوسیستمی، برخوردهای فردی و سازمانی مورد نیاز است.

۳) معضلات اجتماعی

شاید از دیدگاه ذی‌نفعان، معضلات اجتماعی مهم‌ترین مساله باشد. زیرا تجزیه و تحلیل ذی‌نفع، گستره حکومتی و صنعتی را در برمی‌گیرد. ممکن است ذی‌نفعان به عنوان افرادی فعال، یعنی کسانی که بر تصمیم‌ها اثر می‌گذارند، یا منفعل، یعنی کسانی که تحت تاثیر تصمیم‌ها قرار می‌گیرند، طبقه‌بندی می‌شوند. مفهوم کلورلیف، جریان اطلاعات را برای ذی‌نفعان کلیدی شامل مشتریان، سرمایه‌گذاران، کارمندان، مراجع قانونگذاری و عرضه‌کنندگان، تعریف و بیان می‌کند. این ذی‌نفعان کلیدی با توجه به تغییر در موضوعات و تاکید مدیریتی از فعال تا منفعل متغیرند. مفهوم کلورلیف همچنین شامل جوامع محلی و جهانی کنونی و آتی است و بدین وسیله، دامنه وسیع‌تری از ملاحظات و مسائل را معرفی می‌کند تا تحلیل‌های اساسی ذی‌نفع را در برگیرد.

این ملاحظات وسیع‌تر اغلب جنبه اقتصادی ندارند. برای نمونه، جامعه‌ای مانند جزیره هاریس برای انطباق با جهان امروز نیازمند توسعه اقتصادی است. از لحاظ اقتصادی، هاریس یک منطقه بی‌روتق در اتحادیه اروپا محسوب می‌شود، و میزان توسعه هاریس نشان می‌دهد که این جزیره، از لحاظ توسعه، وضعیت ضعیفی دارد و جوانان

متعددی مثل عرضه‌کنندگان، اسناد حمل و نقل، مدارک مربوط به استفاده مجدد یا بازیافت، مدارک مربوط به ارزیابی ضایعات، تجزیه و تحلیل اقتصادی قابل استخراج است.

مدیریت اثرات جریان منابع بسیار مشکل‌تر از خود جریان‌های نقدی است، زیرا اهمیت اثرات بسیار مشکل است. این اثرات بیشتر در سطح محلی مشهودند، ولی اثرات منطقه‌ای مثل انتقال گردشگران و اثرات جهانی نیز وجود دارد. اثرات عمومی ناشی از موارد زیر است:

- تسهیلاتی که انرژی زیادی مصرف می‌کنند.

- استفاده‌های خاص از منابع طبیعی مثل گلف و اسکی.

آب شیرین

نیاز به ذخیره آب شیرین از کشوری به کشور دیگر فرق می‌کند و محدود به مناطق گرم و خشک نمی‌شود. به عنوان نمونه، در منطقه اروپای شمالی، دانمارک نیاز شدیدی به ذخیره آب شیرین دارد. جذب گردشگر در مناطق گرم، کمبود شدید آب را به دنبال دارد. این وضع حتی برای اقامتگاه‌های ساحلی نیز صادق است. در جزایر قناری^۷ اختلاف نظرهایی بین شهرنشینان و گروه‌های مختلف مصرف‌کننده، گردشگران و کشاورزان در خصوص منابع آب وجود دارد. تقاضای زیاد و منافع متضاد، اغلب بدین معناست که نیازهای اکوسیستم نادیده گرفته می‌شود.

انرژی

بیشتر انرژی مورد استفاده در صنعت گردشگری از سوخت‌های فسیلی حاصل می‌شود که یا به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم جهت تولید الکتریسیته مصرف می‌شوند. مصرف سوخت‌های فسیلی، عامل اصلی گرمای جهانی، باران اسیدی و سایر مشکلات مربوط به آلودگی هواست. به علاوه مصرف انرژی، میزان قابل توجهی ضایعات را به دنبال دارد. به منظور مقابله با این مشکلات، نیاز به همکاری و مشارکت میان دولت، صنایع مختلف و جامعه احساس می‌شود. این نوع همکاری مستلزم تغییر در اهداف است به طوری که صرفاً به جنبه اقتصادی، توجه نشود بلکه به مسائل اجتماعی و زیست‌محیطی نیز توجه گردد.

ضایعات

ضایعات، اجزایی است که به‌طور بالقوه برای اکوسیستم‌ها و سلامت بشر مضرند. آب خاکستری رنگی که توسط هتل‌ها و بیشتر از راه حمام یا شست‌وشو تولید

جهت شناخت وضعیت اکوسیستم است. تعیین این موضوع اساسی، از طریق استفاده یا عدم استفاده از اطلاعات مهمی است که همراه اطلاعات مربوط به خاصیت انعطاف پذیری اکوسیستم ارائه می شود و این اطلاعات در فرهنگی که تحت سلطه اقتصاد باشد به میزان قابل توجهی سطحی است. بیشتر فعالیت های مربوط به صنعت گردشگری مستقیم یا غیرمستقیم بر تنوع زیستی تاثیر می گذارند. مناطق طبیعی از طریق تسهیلات گردشگری تغییر شکل داده یا قطعه قطعه می شوند، استفاده بی رویه از آب باعث ایجاد کویر می شود، بیرون ریختن مواد آلاینده بر محیط اثر می گذارد و حضور گردشگران و تسهیلات مربوط به آنها، گیاهان و جانوران را آزار می دهد. برای نمونه، در تمام مراحل چرخه عمر صنعت گردشگری، مکان گردشگری بر تنوع زیستی اثر می گذارد، در مرحله تخصیص اولیه، استخراج مواد ساختاری بدون توجه به محیط زیست منجر به تخریب محیط زیست می شود؛ مثلاً در ساحل دریا، به واسطه استفاده بیش از حد از شن جهت ساخت و ساز این تخریب روی می دهد، یا در کوهستان به دلیل قطع بی رویه درختان و استخراج مواد معدنی به محیط زیست صدمه وارد می شود.

غالباً اقامتگاه گردشگران در مناطق جذاب و دلچسب، در امتداد ساحل روی تل ماسه و کنار دریا، رودخانه یا دریاچه و در مناطق کوهستانی ساخته می شوند. از آنجایی که این مناطق از نظر محیط زیست اغلب مناطق جانمایی و فرعی محسوب می شوند، گونه های گیاهی و حیوانی زیادی را در برمی گیرند که به شدت در معرض خطر نابودی قرار دارند یا توسط ساخت و ساز از بین می روند.

(Egmond, 1999; GFANC, 1997)

مناطق مورد نیاز برای اقامت گردشگران، علاوه بر فضای مورد نیاز برای ساخت خانه های افراد محلی است. بنابراین استفاده از مناطق خشکی برای مکان گردشگران یک الزام اضافی است، زیرا علاوه بر آن که برای خانه های خصوصی افراد مورد نیاز می باشد. میزان استفاده از نواحی خشکی اضافی تا حد زیادی به میزان استفاده از واحدهای مسکونی برای گردشگران بستگی دارد. براساس برآوردها، این الزام برای زمین اضافی سالانه ۴۰۰ مترمربع برای هر نفر است اگر مسافران در هتل هایی با ۱۰۰ تخت خواب یا بیشتر بمانند؛ ولی اگر آنها نزد دوستان خود روند این میزان به صفر می رسد. در کل، گردشگری یک فعالیت اقتصادی عمده و در

خود را به ماندن در جزیره تشویق نمی کند و تقریباً ۵۰ درصد خانوارها در سطح فقر مالی و پایین تر از آن زندگی می کند. در سال ۱۹۹۱، ۹۰۰ پرسشنامه بین ۸۸۱ خانواده در این جزیره توزیع شد و پاسخ ۴۷ درصد آنها به صورت زیر بود:

- دو مورد بسیار مهم برای زندگی در هاریس، صلح و آرامش (۳۸ درصد) و محیط مطبوع (۱۰ درصد) بیان شد.
- دو مشکل اساسی برای زندگی در هاریس، گرمای هوا (۱۹ درصد) و هزینه بالای زندگی (۲۴ درصد) شناخته شد.
- اصلاحات پیشنهادی برای بهبود طبیعت، کاشت درخت (۳۳ درصد) انتقال زباله ها به جاهای مناسب و ایجاد مناظر جذاب زیاد (۲۱ درصد) و سرویس بهداشتی و تسهیلات توریستی (۴ درصد) و ...

- پیشنهاد فعالیت هایی جهت بهبود محیط طبیعی، شامل اقداماتی برای مقابله با زباله ها و ضایعات، کاشت درختان بیشتر و ... از آنجایی که این جزیره فقط چهار هتل و تعدادی مهانسرا دارد، زندگی در آن پیشرفتی ندارد. در حالی که بدون شک جزیره نشینان از پول بیشتر استقبال می کنند، ولی توسعه اقتصادی که بر شیوه زندگی آنها و ماهیت قدیمی جزیره اثر می گذارد، مورد خواست آنها نیست.

۴) خاصیت انعطاف پذیری اکوسیستم

اطلاعات مسورد نیاز جهت مدیریت خواص انعطاف پذیری اکوسیستم در خارج از حوزه عملکردهای سنتی مدیریت قرار می گیرد. اما مفهوم کلارولیف و حسابداری زیست محیطی برای جهانی کاربرد دارد که در آن سلامت اکوسیستم یک الزام اساسی بوده و براساس سطوح اصلی مشابه تحت عنوان رونق اقتصادی مستقر شده است. بنابراین، علاوه بر ابزارهای عملی برای شمول شناخت محیط زیست در دنیای امروز، در بین تمام مدیران، نیاز به درک بیشتری از محیط زیست احساس می شود.

معیارهای خاصیت انعطاف پذیری اکوسیستم شامل موارد، ذخایر منابع طبیعی کیفیت آب، معیارهای کیفیت هوا، شاخص های تنوع زیستی، تراکم جمعیت، توانایی های تسخیر اکوسیستم و محل مصرف که از گزارش ها و بررسی های علمی اقتباس می شوند تشکیل دهنده مجموعه دانش محلی و بررسی های محیطی، اقتدار محلی و ملی، نمایندگی های بین المللی و بانک های اطلاعاتی جهانی است. اطلاعات یا دانش محلی، یک منبع مناسب اطلاعاتی

تاثیر سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه...

حجم عظیمی از مستندات سازمان بوده؛ در حالی که ارائه خدمات پشتیبانی تصمیم‌گیری توسط سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه (که ادعا می‌شود هدف نهایی این سیستم‌ها را در زمینه حسابداری مدیریت تشکیل می‌دهد)، هنوز در سطح محدودی باقی مانده است.

یکی از بزرگ‌ترین دلایلی که شرکت‌ها فنون پیچیده‌تر حسابداری مدیریت را در سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه خود نمی‌گنجانند؛ پیچیدگی فنی فعلی این سیستم‌ها و استدلال پیش گفته اقتصادی - عملیاتی در زمینه استفاده از آنها است. بدین ترتیب، به نظر می‌رسد که برای انجام تحلیل‌ها و گزارشگری مربوط، به کارگیری نرم‌افزارهای خاص و مجزا راه‌حل مناسب‌تری به‌شمار می‌آید. که کاربرپسندتر و انعطاف‌پذیرتر باشند. این در حالی است که عرضه‌کنندگان سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه، با معرفی بخش‌های جدید مدیریت راهبردی بنگاه که قابلیت اتصال به سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه پایه را نیز دارند؛ رقابت خود را با فروشندگان نرم‌افزارهای فوق، روز به روز فشرده‌تر می‌سازند.

دلیل دیگر تاثیر محدود سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه بر حسابداری مدیریت، حجم عظیم کار مورد نیاز برای طراحی، ایجاد و اجرای این سیستم‌ها (حتی نسخه‌های پایه) است. این امر، موجب می‌گردد تا فرایند ایجاد و اجرای سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه طولانی شود؛ به‌گونه‌ای که ارائه اولین گزارش‌های آن، گاه با تاخیری دو ساله صورت می‌پذیرد. این موضوع نیز، نوعی استدلال اقتصادی - عملیاتی به‌شمار می‌آید.

آثار سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه بر حسابداران مدیریت

نقش در حال تغییر حسابداران مدیریت و چالش‌های پیش‌روی در این بخش، به بررسی پیامدهای استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه برای حرفه حسابداری مدیریت می‌پردازیم. نکته اول این است که یکپارچه‌سازی داده‌ها موجب کاهش دفعات ورود داده‌ها و حجم کار لازم برای تلفیق آنها می‌شود. دلیل اصلی این امر، آن می‌باشد که در پایگاه اطلاعاتی مشترک سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه، ورود داده‌ها تنها یک‌بار انجام می‌شود.

از سوی دیگر، به کارگیری سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه موجب جلب توجه استفاده‌کنندگان به سوی مسائلی

مانند فرایندهای حسابداری مدیریت، حذف مبادلات درون سازمانی یا اتوماسیون آنها (تا حد امکان)، تجزیه و تحلیل نیازهای اطلاعاتی سازمان، طراحی مجدد گزارش‌ها و طراحی و ایجاد میانجی‌های جدیدی برای سیستم شده است. بحث اخیر، حکایت از آن دارد که نمی‌توان تمام فنون و روش‌های حسابداری مدیریت را از طریق سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه اعمال کرد. بنابراین، حسابداران مدیریت مجبورند علاوه بر تلاش برای بهبود و توسعه فنونی مانند هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت و ارزیابی متوازن به فکر ایجاد میانجی‌های مناسبی باشند که برقراری ارتباط میان نرم‌افزارهای خاص فنون مذکور و سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه مورد استفاده را امکان‌پذیر می‌سازند.

از سوی دیگر، یکپارچه‌سازی می‌تواند آثار مستقیمی بر کار حسابداران مدیریت داشته باشد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بیشترین مسائل و مشکلات مربوط به ایجاد و اجرای سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه، در رابطه با بخش حسابداری آنها به وجود می‌آید (گرن‌لوند و مالی، ۲۰۰۲). این امر، تاکید مجددی بر آن نکته است که واحد حسابداری یک سازمان؛ ستاد فرماندهی و مرکز عصبی آن تلقی می‌شود. برای مثال، اگر خطا و اشتباهی در بخش توزیع و فروش سیستم رخ دهد و از دید متخصصان امر پنهان بماند؛ به هنگام ایجاد بخش حسابداری و تعریف فرایند صدور صورتحساب، خود را نشان خواهد داد. البته، مثال اخیر در زمینه حسابداری مالی است؛ ولی در هر حال، تمایل حسابداران مدیریت به مشارکت در جلسات و مباحثات مربوط به حل مسائل فنی سیستم و کسب تجارب مربوط؛ می‌تواند موجب تغییر جایگاه آنان از حسابداران ساده به افرادی شود که قادرند نقش تعیین‌کننده‌ای را در کسب و کار سازمان ایفا کنند. از این گذشته، چنین تلاش‌هایی ممکن است نقش آنان را از دفترداری به مشاوره، آموزش و عضویت در گروه‌های مدیریتی، ارتقا دهد.

در سال‌های اخیر، مطالعاتی در زمینه تغییر نقش و جایگاه عمومی حسابداران مدیریت صورت گرفته است. تجزیه و تحلیل کار حسابداران مدیریت حرفه‌ای نیز حاکی از تغییر و تحول در شرح وظایف آنان است. در این راستا، استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه حسابداران مدیریت را قادر ساخته است تا با فراغ خاطر بیشتری به تحلیل‌های پیچیده‌تر بپردازند و نقش پشتیبانی تصمیم‌گیری خود را به نحو اثربخش‌تری ایفا کنند.

وظایف سازمانی حسابداران مدیریت

استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه، موجب ایجاد تغییرات اندکی در وظایف سازمانی حسابداران مدیریت شده است. برای مثال، مراکز خدماتی مشترک^۱ تنها در موارد معدودی به همراه سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه ایجاد شده است. یعنی، یا شرکت‌ها از مفهوم مراکز خدماتی مشترک بی‌اطلاع بوده‌اند و یا اینکه فرصت کافی برای بررسی مزایای استفاده از آن را نداشته‌اند.

در اینجا، بهتر است به جایگاه آینده حسابداران مدیریت در شرکت‌های استفاده‌کننده که از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه نیز اشاره‌ای کنیم. در چنین شرکت‌هایی، به دلیل افزایش مستمر اتوماسیون فرایندها؛ نیاز به حسابدارانی که وظایف تکراری برعهده دارند، به‌طور مستمر کاهش خواهد یافت. بدین ترتیب، به احتمال زیاد آن گروه از حسابداران مدیریت دارای توان و مهارت‌های تحلیلی بیشتر، به کار خود ادامه می‌دهند و دیگران در صورت عدم ارتقای معلومات و توانایی‌های‌شان؛ کار خود را از دست خواهند داد. یکی از مهارت‌های اساسی مورد نیاز، داشتن معلومات و اطلاعات قابل قبولی در زمینه ICT است؛ زیرا برخی اعتقاد دارند که در آینده، حسابداران مدیریت به شبه متخصصان ICT تبدیل خواهند شد (کاگلیو، ۲۰۰۳).

از سوی دیگر، تبلیغات انجام شده در زمینه اینکه استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه؛ مدیران را قادر می‌سازد تا شخصاً به طراحی و تولید گزارش‌های دلخواه خود بپردازند، دغدغه خاطر دیگری را برای حسابداران مدیریت به وجود آورده است. حجم داده‌های ذخیره شده در یک سیستم یکپارچه، مقادیر عظیمی را تشکیل می‌دهد که به کمک ابزار پیشرفته پردازش تحلیلی برخط^۲؛ می‌توان آن را به روش‌های گوناگونی مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. ولی آنچه مسلم است، همه مدیران توانایی و یا فرصت انجام چنین کاری را ندارند. بدین ترتیب، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که وجود حسابداران برای تولید اطلاعات (یعنی تبدیل داده‌ها به اطلاعات و در نهایت به دانش)، همواره لازم است. علاوه براین، به نظر نمی‌رسد که غیر حسابداران به شکل شایسته‌ای قادر به انجام وظایف و ایفای نقش حسابداران باشند (گرنلوند و مالمی، ۲۰۰۲). البته، اسکاپنز و جزایری (۲۰۰۳) این بحث را پیش می‌کشند که گسترش دامنه مسئولیت مدیران، موجب شده است تا اموری از قبیل بودجه‌بندی، تحلیل انحرافات و انجام پیش‌بینی؛ به یکی از وظایف مدیران (و نه صرفاً حسابداران

مدیریت) تبدیل شود. به اعتقاد صاحب‌نظران مزبور، در چنین شرایطی مدیران نیز باید بتوانند تا علاوه بر حسابداران؛ از ابزار مذکور استفاده کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

به رغم انتظارات موجود، در مجموع؛ استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه تاثیر قابل ملاحظه‌ای بر رویه‌های حسابداری مدیریت نگذاشته است. با این وجود، مشاهده می‌شود که به‌کارگیری سیستم‌های مذکور و در نتیجه حذف شدن وظایف تکراری حسابداران مدیریت؛ آنان فرصت بیشتری برای انجام کارهای تحلیلی خود می‌یابند. بدین ترتیب، می‌توان ادعا کرد که سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه تاثیر محدودی بر حسابداری مدیریت داشته‌اند. علاوه بر این، چون هیچ یک از پروژه‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه مشابه یکدیگر نیستند؛ میزان تاثیر مذکور در سازمان‌های مختلف، متفاوت خواهد بود.

سوال اینجاست که دلیل محدود بودن آثار استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه بر حسابداری مدیریت چیست. آنچه مسلم است، دلیل این امر "کامل بودن" نظام حسابداری مدیریت مورد استفاده در شرکت‌ها و عدم نیاز آن به تغییر و تحول نمی‌باشد. از این گذشته، ادعایی نیز در خصوص عدم توسعه و عدم بهبود نظام مذکور در دوران پس‌اجرای سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه؛ از سوی هیچ یک از صاحب‌نظران مطرح نشده است. از این رو، برای توجیه محدود بودن تاثیر پیش‌گفته؛ باید در پی استدلال‌های دیگری بود.

نکته اول آن است که یکپارچه‌سازی، می‌تواند نوعی مزیت و در عین حال نوعی کاستی به‌شمار آید. از آنجا که طراحی و ایجاد سیستم‌های یکپارچه برنامه‌ریزی منابع بنگاه، مانند درست کردن پازل پیچیده‌ای است که مکان‌یابی برخی از قطعات آن منوط به مکان‌یابی قطعات دیگر می‌باشد؛ این فرایند مدت زمان زیادی را به خود اختصاص می‌دهد. بنابراین، فنون و روش‌های پیچیده‌تر حسابداری مدیریت از اولویت‌های درجه اول زمان راه‌اندازی و شروع به کار سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع بنگاه محسوب نمی‌شود و ایجاد آنها، در مراحل بعدی و پس از اجرای سیستم پایه صورت می‌پذیرد. به نظر می‌رسد که در این زمینه، منطقی‌ترین راه‌اندازی برای ایجاد یک پلت فرم جدید و عدم پذیرش ریسک ناشی از افزوده شدن پیچیدگی‌های اضافی به سیستم برنامه‌ریزی منابع بنگاه پایه و اولیه قرار دارد.

نظام حسابداری و گزارشگری مالی بحرین

به درخواست دبیرکل یا در موارد لازم به به درخواست رئیس آن یا دبیرکل تشکیل جلسه می‌دهد.

ج - دبیرخانه

دبیرخانه از دبیرکل و واحدهای فنی و اداری تشکیل می‌شود. دبیرکل مدیر اجرایی سازمان است. او فعالیت‌های مجمع عمومی، هیات امانا، هیات تدوین استانداردها، هیات شریعت، کمیته اجرایی و کمیته‌های فرعی را هماهنگ و به عنوان رابط بین آنها عمل می‌کند. وی اداره امور فعالیت‌های روزانه و هماهنگی و نظارت بر مطالعات مربوط به تهیه بیانیه‌ها، استانداردها، و رهنمودهای تدوین شده به وسیله سازمان را به عهده دارد. مسئولیت دبیرکل همچنین شامل هماهنگی بین سازمان و سایر سازمان‌ها و نمایندگی سازمان در کنفرانس‌ها، سمینارها و جلسات علمی می‌باشد.

حسابداران رسمی اسلامی (CIPA)

طرح حسابداران رسمی (CIPA)^۶ سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی (AAOIFI) با همکاری صنایع در راستای تقویت حرفه در شاخه بانکداری اسلامی و مالی ایجاد شده است. هدف این طرح افزایش سطح دانش و آگاهی از قوانین و مقررات استانداردهای مختلف است. جالب است بدانید موضوعات آموزش و امتحانات پس از تصویب سرفصل‌ها توسط مجمع عمومی سازمان حسابداری و حسابرسی برای موسسات مالی اسلامی در جلسه‌ای مشخص شده‌اند که در اکتبر ۲۰۰۴ در تهران

برگزار شد. این طرح در دو سطح ارائه می‌شود، عضویت وابسته برای افرادی که تجربه کاری در زمینه موسسات مالی و بانکداری ندارند و عضویت پیوسته برای کسانی که دارای تجربیات مرتبط هستند. اعضای گروه دوم با موضوعاتی مانند حسابداری و حاکمیت شرکتی، گزارشگری مالی پیشرفته، قواعد و استانداردهای شریعت و مدیریت مالی آشنا می‌شوند.

آزمون حسابداران رسمی اسلامی در ۴ بخش اصلی زیر صورت می‌گیرد:

- ۱- نظام مالی حسابداری،
- ۲- گزارشگری مالی برای معاملات مالی اسلامی،
- ۳- استانداردهای شریعت و قوانین اسلامی برای معاملات مالی و،
- ۴- حسابداری، آیین رفتار حرفه‌ای و اخلاق در موسسات مالی اسلامی.

مزایای عضویت در حسابداران رسمی اسلامی که ممکن است برای جویندگان کار ایرانی نیز مفید باشد، عبارتند از:

- ۱- دریافت گواهینامه از سازمان حسابداری و حسابرسی برای موسسات مالی اسلامی در کنار عضویت در انجمن حسابداران رسمی اسلامی می‌تواند به اعتبار و پذیرش جهانی در رابطه با حسابداری اسلامی منجر شود.
- ۲- این دوره توسط کارشناسان و خبرگان متفاوت در زمینه مالیه اسلامی هدایت می‌شود.
- ۳- مفاهیم این دوره شامل ترکیبی از مفاهیم نظری، کاربردهای ملی و مسائل جاری مالی برای بروز نگهداشتن داوطلبان است.

۴- دسترسی به کلیه مزایای سازمان حسابداری و حسابرسی برای موسسات مالی اسلامی از جمله دعوت به مجامع و سمینارها، تخفیف برای خرید نشریات و بولتن‌ها، دست‌یابی به تحقیقات سازمان حسابداری و حسابرسی برای موسسات مالی اسلامی، توسعه فعالیت‌ها، کتابخانه‌ها و ...

۵- فرصت‌هایی برای ارتقای تحقیقات اعضا و تعامل افکار بزرگان مالیه اسلامی و ملاقات اعضای انجمن حسابداران رسمی کشورهای دیگر فراهم می‌کند.

مرکز مدیریت نقدینگی (LMC)^۷

این مرکز در سال ۲۰۰۲ به منظور حمایت از توسعه بازار ثانویه فعال برای محصولات خزانه کوتاه مدت منطبق با شریعت در بحرین تاسیس شد.

مرکز مدیریت نقدینگی، شکل‌گیری بازار پولی بین بانکی را تسهیل می‌کند که به موسسات خدمات مالی اسلامی اجازه مدیریت موثر تعهد داری را می‌دهد و از ایجاد بازار ثانویه اوراق بهادار اسلامی طراحی شده بازارگردان‌ها حمایت می‌کند.

موسسه رتبه‌بندی اسلامی بین‌المللی (IIRA)^۸

اولین موسسه رتبه‌بندی اسلامی در جهان در ۲۹ اکتبر سال ۲۰۰۲ در بحرین شکل گرفت. نقش این موسسه، ارزیابی و رتبه‌بندی موسسات اسلامی، ابزارهای مالی، ارائه ارزیابی مستقل و اظهار نظر درباره احتمال قصور واحد تجاری یا ابزار رتبه‌بندی شده می‌باشد.

همچنین این موسسه ارزیابی مستقلی از مطابقت موسسه رتبه‌بندی شده یا ابزار منتشر شده با قوانین شریعت ارائه می‌کند. رتبه‌بندی‌های منتشر شده توسط این موسسه، شاخصی از قابلیت اعتماد و ریسک اعتباری ذاتی هر ابزار یا موسسه را ارائه می‌کند.

بازار مالی بین‌المللی اسلامی (IIFM)^۹

در آوریل سال ۲۰۰۲ با هدف ارائه "چارچوب همکاری برای تضمین تداوم رشد بازار مالی اسلامی مبنی بر اصول و مقررات شریعت، به عنوان راه‌کار دیگری در مقابل سیستم بانکداری سنتی" ایجاد شد.

اطلاعات محافظه‌کارانه و چارچوب قانون‌گذاری

در مجموعه قوانین تدوین شده در اوایل سال ۲۰۰۰ میلادی، مجموعه‌ای از استانداردهای قانونی نظیر معیارهایی برای کفایت سرمایه، کیفیت دارایی و مدیریت حساب‌های سرمایه‌گذاری، و حاکمیت شرکتی و مدیریت نقدینگی برای موسسات مالی اسلامی بیان شده است.

گزارشگری مالی

طبق بند ۱۶۶ قانون تجارت مصوب سال ۱۹۷۵، شرکت‌ها باید صورت سود و زیان و ترازنامه را تهیه کنند. علاوه بر این بند ۱۸۴ آنها را ملزم می‌کند که این صورت‌های مالی توسط حسابرسان مستقل حسابرسی شوند. فعالیت حسابداران و حسابرسان بحرین، منجر به تشکیل یک سازمان حرفه‌ای در سال

۱۹۷۲ به نام جامعه حسابداران و حسابرسان^{۱۰} گردید. این جامعه در تدوین استانداردهای حسابداری نقشی ندارد و فعالیت‌های آن در آغاز کار به برگزاری سمینار و کارهای گروهی محدود می‌شد. وزارت بازرگانی مسئول اعطای مجوز به حسابرسان برای فعالیت در بحرین می‌باشد.

تقریباً ۹۵ درصد فعالیت‌های حسابداری و حسابرسی در بحرین تا سال ۲۰۰۰ توسط موسسه‌های حسابرسی بین‌المللی صورت می‌گرفت. ۸ موسسه حسابرسی بزرگ انجام خدمات بسیاری از جمله حسابرسی صورت‌های مالی، مشاوره مدیریت و... را ارائه می‌کردند. اکنون علاوه بر ۸ موسسه حسابرسی بین‌المللی، در بحرین ۱۵ موسسه حسابرسی ملی نیز وجود دارد.

افشا و اندازه‌گیری در برخی از استانداردهای (AAOIFI) ارائه و افشای کلی صورت‌های مالی بانک‌ها و موسسات مالی اسلامی:

طبق این استاندارد صورت‌های مالی زیر باید به وسیله بانک‌های اسلامی تهیه شود:

- (۱) ترازنامه
- (۲) صورت سود و زیان
- (۳) صورت جریان وجوه نقد
- (۴) صورت تغییرات در حقوق صاحبان سرمایه یا صورت سود انباشته
- (۵) صورت تغییرات در سرمایه‌گذاری‌های محدود شده
- (۶) صورت منابع و مصارف وجوه صندوق خیریه و زکات
- (۷) صورت منابع و مصارف وجوه

صندوق قرض‌الحسنه (۸) یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی (۹) هر نوع صورت، گزارش و سایر اطلاعاتی که ارائه آن، اطلاعات مورد نیاز استفاده‌کنندگان را فراهم سازد.

اندازه‌گیری حسابداری

۱- سود فروش نسبی که یا یک جا بعد از دوره مالی جاری یا به طور اقساطی در دوره‌های مالی آتی پرداخت خواهد شد باید به وسیله یکی از دو روش زیر شناسایی شود:

(الف) تسهیم مناسب سود برمدت فروش نسبی به گونه‌ای که هر دوره مالی سهم خود از سود را بدون توجه به وصول یا عدم وصول وجه نقد داشته باشد. این روش ارجح‌تر می‌باشد.

(ب) زمان وصول اقساط. سودهای انتقالی به دوره‌های آینده باید با حساب‌های دریافتی مرابحه در ترازنامه تهاتر شود.

۲- تامین مالی از طریق مضاربه. در زمان تنظیم قرارداد، سرمایه مضاربه‌ای غیرنقدی که به وسیله بانک اسلامی به صورت نقد پرداخت شده یا میزانی که در اختیار مضارب قرار گرفته است. سرمایه غیرنقدی مضاربه تامین مالی شده به وسیله بانک اسلامی به ارزش منصفانه دارایی‌ها ارزیابی می‌شود و چنانچه ارزیابی دارایی‌ها به تفاوتی بین ارزش منصفانه و ارزش دفتری منجر شود، تفاوت باید به عنوان سود یا زیان خود بانک اسلامی شناسایی شود.

در پایان دوره مالی، هر نوع بازپرداخت سرمایه مضاربه به بانک اسلامی، چنانچه مورد داشته باشد، باید

از سرمایه مضاربه کسر شود. چنانچه سرمایه مضاربه قبل از شروع کار به علت خسارت یا دلایل دیگری بدون هیچ نوع سوء مدیریت یا قصور مضارب از بین برود، در آن صورت چنین زبانی باید از سرمایه مضاربه کسر و به عنوان زیان بانک اسلامی تلقی شود.

۳- تامین مالی از طریق مشارکت. در زمان تنظیم قرارداد سهم بانک اسلامی از سرمایه مشارکت که به وجه نقد پرداخت می‌شود به میزان مبلغی که پرداخت یا در دسترس مشتری قرار داده شده است در حساب مشارکت منظور می‌شود. سهم بانک اسلامی از سرمایه مشارکت به صورت غیر نقد نیز به ارزش منصفانه دارایی‌ها اندازه‌گیری می‌شود، و چنانچه ارزیابی دارایی‌ها به تفاوتی بین ارزش منصفانه و ارزش دفتری منجر شود، چنین تفاوتی باید به عنوان سود یا زیان خود بانک اسلامی شناسایی شود. در پایان دوره مالی، سهم بانک اسلامی از سرمایه مشارکت ثابت، به بهای تمام شده تاریخی اندازه‌گیری می‌شود. سهم بانک اسلامی از سرمایه مشارکت نزولی به بهای تمام شده پس از کسر بهای تمام شده هر نوع سهم انتقالی به شریک اندازه‌گیری می‌شود.

۴- افشای مبانی تسهیم سود بین حقوق صاحبان سرمایه و دارندگان حساب‌های سرمایه‌گذاری. مطابق استاندارد، مبانی به کار گرفته شده توسط بانک اسلامی برای تسهیم سود بین حقوق صاحبان سرمایه و دارندگان حساب‌های سرمایه‌گذاری محدود شده و محدود نشده، باید در یادداشت‌های مهم رویه‌های حسابداری افشا شود. ۴۰ نسبت‌های تسهیم سود بین حقوق

صاحبان سرمایه و دارندگان حساب‌های سرمایه‌گذاری محدود شده و محدود نشده باید افشا شود. در صورتی که بانک اسلامی حساب‌های سرمایه‌گذاری محدود شده و محدود نشده مختلفی با شرایط قراردادی متفاوت دارد، افشای مقرر شده تنها در مورد حساب‌هایی است که مبلغ کل هر یک از آن‌ها با اهمیت باشد.

۵- حقوق دارندگان حساب سرمایه‌گذاری و معادل آن. حقوق دارندگان حساب سرمایه‌گذاری محدود نشده باید در هنگام دریافت به وسیله بانک اسلامی شناسایی و به میزان مبلغ دریافتی در زمان انعقاد قرارداد اندازه‌گیری شود.

دارایی‌ها و بدهی‌های مرتبط با حقوق دارندگان حساب سرمایه‌گذاری محدود شده و معادل آن باید جدای از دارایی‌ها و بدهی‌های بانک اسلامی نگهداری شود. حقوق دارندگان حساب سرمایه‌گذاری محدود شده باید در هنگام دریافت به وسیله بانک اسلامی شناسایی شود. در حالتی که بانک اسلامی شرط بگذارد که وجوه قبل از تاریخ مشخصی سرمایه‌گذاری نخواهد شد، در آن صورت باید وجوه دریافتی تا تاریخ سرمایه‌گذاری در یک حساب جاری منعکس شود.

۶- سلف و سلف موازی. تامین مالی سلف باید هنگامی شناسایی گردد که سرمایه سلف (به صورت وجه نقد، کالا یا منافع) به فروشنده پرداخت یا در اختیار او قرار داده می‌شود. در مورد معاملات سلف موازی باید در هنگامی که بانک اسلامی، سرمایه سلف (به صورت وجه نقد، کالا یا منافع)

شناسایی می‌گردد. در زمان انعقاد قرارداد، سرمایه باید به میزان پرداختی اندازه‌گیری شود. سرمایه تامین شده به صورت کالا یا منافع باید به ارزش منصفانه دارایی یا منافع ارائه شده اندازه‌گیری شود. در پایان دوره، اگر احتمالاً فروشنده نتواند تمام یا قسمتی از کالا را تحویل دهد، یا احتمال داشته باشد که ارزش کالا کاهش یابد، بانک اسلامی باید بابت مبلغ کاهش برآوردی، ذخیره شناسایی کند.

۷- معاملات اجاره به شرط تملیک و اجاره عملیاتی. مطابق این بیانیه هم، اجاره به دو دسته عملیاتی و به شرط تملیک تقسیم می‌شود. برطبق این استاندارد اشاره به شرط تملیک شامل موارد زیر می‌شود:

الف) اجاره به شرط تملیک از طریق هبه.

ب) اجاره به شرط تملیک از طریق انتقال مالکیت قانونی در پایان مدت اجاره در ازای دریافت عوض یا مبلغ دیگری که در اجاره‌نامه مشخص شده است.

ج) اجاره به شرط تملیک از طریق انتقال مالکیت قانونی قبل از پایان مدت اجاره به مبلغی که معادل مانده اقساط اجاره است.

د) اجاره به شرط تملیک از طریق انتقال تدریجی مالکیت قانونی دارایی مورد اجاره.

دارایی‌های تحصیل شده برای اجاره باید در زمان تحصیل به بهای تمام شده ارزیابی شوند. بهای تمام شده تاریخی دارایی‌های تحصیل شده شامل قیمت خرید به علاوه کلیه هزینه‌های لازم برای رساندن دارایی به وضعیت استفاده مورد نظر از آن می‌باشد.

در اجساره به شرط تملیک، دارایی‌های اجاره‌ای برطبق روش متداول موجد برای دارایی‌های مشابه مستهلک می‌شود. برای تعیین مبلغ استهلک‌پذیر، ارزش باقی مانده از بهای تمام شده کسر نمی‌شود، چون این دارایی‌ها به عنوان هبه به مستاجر واگذار شده است.

چنانچه دارایی‌های اجاره‌ای قبل از انتقال مالکیت قانونی به مستاجر بدون هیچ مابه‌ازایی کاهش ارزش دایمی داشته باشند و کاهش قیمت در اثر قصور مستاجر نباشد، و اقساط اجاره که قبلاً پرداخت شده، بیش از مبلغ اجاره منصفانه باشد، ما به التفاوت دو مبلغ باید به عنوان مطالبات از موجد شناسایی و در صورت سود و زیان منعکس شود. ۸- زکات. مبنای زکات باید به وسیله ۲۵ درصد برای سال قمری و ۷۵ درصد برای سال شمسی و براساس یکی از دو روش خالص دارایی‌ها، یا خالص وجوه سرمایه‌گذاری شده تعیین گردد. در استفاده از روش خالص دارایی‌ها، مبنای زکات به شرح زیر تعیین می‌شود:

مبنای زکات = دارایی‌های مشمول زکات - (بدهی‌هایی که در طی سال مالی منتهی به تاریخ ترازنامه سررسید می‌شوند + حقوق صاحبان سهام حساب‌های سرمایه‌گذاری محدود نشده + حقوق اقلیت + حقوق متعلق به دولت + حقوق متعلق به وجوه موقوفه + حقوق متعلق به صندوق خیریه و زکات + حقوق متعلق به سازمان‌های غیرانتفاعی به جز موارد شخصی)

در استفاده از روش خالص وجوه سرمایه‌گذاری شده، مبنای زکات باید به شرح زیر تعیین گردد.

مبنای زکات = سرمایه پرداخت شده + اندوخته‌ها + ذخایر کسر نشده از دارایی‌ها + سود انباشته + سود خالص + بدهی‌هایی که در طی سال منتهی به تاریخ ترازنامه سررسید نمی‌شوند - (خصاص دارایی‌های ثابت + سرمایه‌گذاری‌هایی که برای دادوستد تحصیل نشده‌اند مثل، املاک اجاره‌ای + زیان‌های انباشته)

در برخی موارد، بانک اسلامی متمهد به پرداخت زکات می‌باشد که این موارد عبارتند از:

الف) هنگامی که طبق قانون بانک اسلامی باید تعهدات زکات را ادا کند.

ب) هنگامی که بانک اسلامی به موجب اساسنامه یا شرکت نامه خود ملزم به ادای تعهدات زکات است.

ج) هنگامی که مجمع عمومی صاحبان سهام تصویب کننده باشد، بانک اسلامی تعهدات زکات را ادا کند.

در این موارد، باید با زکات به عنوان یک هزینه غیر عملیاتی برخورد شود و زکات پرداخت نشده باید به عنوان بدهی تلقی شود.

۹- استثنا و استثنای ثانویه. هزینه‌های استثنای تحمل شده در طی دوره مالی، و هم چنین هزینه‌های واقع شده قبل از تنظیم قرارداد، باید در حساب کار در جریان استثنا شناسایی شود، و در زیر دارایی‌های ترازنامه بانک اسلامی منعکس شود. مبالغ صورت‌حساب شده برای خریدار به بدهکار حساب‌های دریافتی استثنا و بستانکار حساب صورت‌حساب استثنا منظور می‌شود.

درآمد استثنا جمع قیمت مورد توافق بین بانک اسلامی به عنوان فروشنده و مشتری نهایی به عنوان خریدار، شامل

حاشیه سود بانک اسلامی در قرارداد می‌باشد. درآمد استثنا و حاشیه سود مربوط در صورت‌های مالی اسلامی برطبق روش درصد تکمیل قرارداد یا قرارداد تکمیل شده شناسایی می‌گردد. روش‌های حسابداری استثنا به وسیله بانک اسلامی به عنوان خریدار به این صورت است که مبلغ صورت حساب‌های دریافتی به بدهکار حساب بهای تمام شده استثنا منظور و به عنوان دارایی ترازنامه بانک اسلامی نشان داده می‌شود. طرف بستانکاران حساب‌های پرداختی استثنا مربوط به فروشنده خواهد بود.

۱۰- ذخایر تجدید ارزیابی حساب‌های دریافتی، دارایی‌های تامین مالی و سرمایه‌گذاری. برطبق این استاندارد ذخیره‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند ذخیره‌های عمومی و ذخیره‌های اختصاصی. ذخیره اختصاصی مبلغی است که برای انعکاس یک کاهش برآوردی در نوع خاصی از دارایی کنار گذاشته می‌شود. ذخیره عمومی مبلغی است که برای انعکاس زیان بالقوه‌ای کنار گذاشته می‌شود که ممکن است به عنوان نتیجه مخاطرات غیرقابل شناسایی جاری در ارتباط با حساب‌های دریافتی، دارایی‌های تامین مالی یا سرمایه‌گذاری اتفاق بیفتد.

ذخیره هنگامی شناسایی می‌شود که اطلاعاتی در اختیار بانک اسلامی قرار گیرد که نشان دهد، نتیجه قطعی یا احتمالی رویداد، منجر به کاهش یک دارایی می‌شود. ذخیره اختصاصی باید از حساب‌های دریافتی مربوط کسر شود، و ذخیره اختصاصی مرتبط با هر یک از دارایی‌های تامین مالی و سرمایه‌گذاری باید از این دارایی‌ها کسر

تعیین ترکیب محصولات در بهایابی بر مبنای فعالیت با محدودیت منابع و هزینه‌های غیرنسبی فعالیت

ترجمه و تلخیص:

دکتر علی رحمانی

مدرس دانشگاه

محمدحسن شمس

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری

مسدیریت جهت شناسایی محصولات سودآور و غیرسودآور شهرت زیادی دارد. این روش بهایابی یک رویکرد منظم جهت تجزیه و تحلیل هزینه‌های سربار ثابت و عملیاتی و شناسایی فعالیت‌ها، فرآیندها و محصولات بدون ارزش افزوده فراهم می‌کند. در طی ده سال گذشته شرکت‌های زیادی از این سیستم در

جهت به روزآمدی رویه‌های بهایابی و سازماندهی فرآیندهای عملیاتی به طور موفقیت‌آمیزی استفاده کردند.

اما دو ایراد نظری ممکن است به توسعه بیشتر بهایابی بر مبنای فعالیت صدمه بزنند. اول اینکه بهایابی بر مبنای فعالیت به گونه‌ای که اکنون عمل می‌شود، محدودیت منابع را نادیده می‌گیرد. از طرفداران این روش بهایابی به درستی استدلال می‌کنند که هزینه‌های عملیاتی و سربار شرکت‌ها باید به

چکیده

شرکت‌هایی که از بهایابی بر مبنای فعالیت به عنوان یک ابزار مدیریت و تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند، باید نسبت به اشکالات بالقوه آن آگاه باشند. بهایابی بر مبنای فعالیت تا حد زیادی بر فرض ساختارهای هزینه‌نسبی فعالیت تکیه دارد. علاوه بر این، محدودیت‌های منابع و فن‌آوری را نادیده می‌گیرد. این دو مشکل را می‌توان از

طریق ادغام بهایابی بر مبنای فعالیت با تصمیمات عملیاتی مبتنی بر تئوری محدودیت‌های گلدرات حل کرد. مزیت رویکرد پیشنهادی این است که سوگیری کوتاه‌مدت رویکرد تئوری محدودیت‌ها در تصمیمات ترکیب محصولات را کاهش می‌دهد.

مقدمه

بهایابی بر مبنای فعالیت به عنوان یک ابزار تصمیم‌گیری

نمایشگر ۱- محصولات و بخش‌های شرکت الفبا

میان‌داده هر واحد (ریال)	محصول	محصول	حداکثر ظرفیت
اندازه هر دسته	آلفا (X)	بتا (Y)	هر دوره (ساعت)
۲۵	۲۵	۲۰	
۲۰۰	۲۰۰	۱۰۰۰	
۱	۱	۱	۵۰
۱	۱	۳	۳۰۰۰
۲	۲	۵	۶۱۰۰
۳	۳	۵	۷۴۰۰
۴	۴	۱	۳۰۰۰

خصوص ادغام این دو رویکرد می‌نویسد "نقاط قوت تئوری محدودیت‌ها و بهایابی بر مبنای فعالیت در ماهیت مکمل یکدیگر هستند. توانایی هر مدل بر محدودیت‌های عمده مدل دیگر غلبه می‌کند."

کی (۱۹۹۵)، با استفاده از مزیت مکمل بودن دو رویکرد و فن برنامه‌ریزی اعداد صحیح مخلوط، این دو رویکرد را ادغام کرد و به صراحت محدودیت‌های منابع و فناوری موجود را وارد چارچوب بهایابی بر مبنای فعالیت کرد. اما کی از توان کامل فن برنامه‌ریزی مخلوط برای غلبه بر ایراد دوم رویکرد بهایابی بر مبنای فعالیت استفاده کرد. که فرض اساسی نسبییت است، طبق این فرضیه، هزینه‌های متوسط با افزایش حجم، ثابت باقی می‌ماند. اما وقتی مقیاس اقتصادی وجود داشته باشد، هزینه‌های متوسط می‌تواند کاهش یابد و در موارد تولید نزدیک به حداکثر ظرفیت، هزینه‌های متوسط ممکن است افزایش یابد.

نسبی بودن هزینه‌های هر فعالیت در یک شرکت عامل قوی، اما بدون پشتوانه تجربی برای عدم استفاده گسترده از بهایابی بر مبنای مدیریت می‌باشد. این مقاله کار کی را با معرفی تصمیم‌گیری ترکیب محصولات و هزینه‌های غیرخطی فعالیت در چارچوب بهایابی بر مبنای فعالیت، بسط می‌دهد. این رویکرد پیشنهادی، بهبودی دست‌یافتنی فراتر از بهایابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت‌ها برای تصمیم‌گیری راهبردی و مدیریت هزینه ارائه می‌کند. رویکرد پیشنهادی با استفاده از مثال عددی تشریح می‌شود.

مثال عددی

شرکت الفبا دو محصول آلفا و بتا تولید می‌کند. هر دو محصول با عبور از چهار فرآیند (بخش)، تولید می‌شوند. هدف

روشنی درک و فرآیندهای فاقد ارزش افزوده حذف شوند. در بهایابی بر مبنای فعالیت، تمایز بین محصولات و فعالیت‌های دارای ارزش افزوده و فاقد ارزش افزوده به صورت مطلق انجام می‌شود و محدودیت‌های مدیریت در نظر گرفته نمی‌شود. در عمل بسیاری از شرکت‌ها کوشش می‌کنند منابع محدود خود را مدیریت کنند تا بتوانند تولید و فروش خود را افزایش دهند. این نوع تمرکز عملیاتی می‌تواند به تصمیماتی در مورد ترکیب محصولات منجر شود که از دیدگاه بهایابی بر مبنای فعالیت نامعقول به نظر می‌رسد. تولید محصولات با حاشیه سود پایین ممکن است تداوم یابد و تولید محصولات با سودآوری بالاتر که به وسیله این سیستم شناسایی شده‌اند، کاهش یابد. این تناقض نگران‌کننده ناشی از ناتوانی بهایابی بر مبنای فعالیت است که محدودیت‌های منابع را در نظر نمی‌گیرد.

راه حل این مشکل را باید در تئوری محدودیت‌ها جستجو کرد. اساس این نظریه، این است که فرآیند تولید بهم وابسته است و عملکرد هر سیستم تولید به وسیله کندترین فرآیند آن تعیین می‌شود. بر اساس تئوری محدودیت‌ها، مدیر باید توجه خود را به حذف گلوگاه‌ها متمرکز کند. تئوری محدودیت‌ها می‌تواند به عنوان رویه بهینه‌سازی کوتاه‌مدت، برای مدیریت منابع و گذردن گلوگاه‌ها با هدف حداکثر کردن میان‌داده تلقی شود. میان‌داده به عنوان تفاوت بین پولی است که وارد شرکت می‌شود و پولی که به عرضه‌کنندگان، فروشندگان، پیمانکاران دست دوم پرداخت می‌شود. اما برخلاف بهایابی بر مبنای فعالیت، تئوری محدودیت‌ها رفتار معینی با هزینه‌های عملیاتی و سربرار دارد. این دو رویکرد یکدیگر را در حل مسائل عملیاتی کوتاه‌مدت و هزینه بلندمدت، تکمیل می‌کنند. رابرت کی^۳ (۱۹۹۵) در مقاله خود در

عملیاتی، به عنوان هزینه‌های ثابت در نظر گرفته می‌شود. با این عمل، میاندا د مستقل از هزینه‌های عملیاتی است. به‌رغم این که اغلب اعتقاد بر ثابت بودن آنها است. با توجه به تغییر محرک‌های هزینه معین، نادیده گرفتن هزینه‌های عملیاتی متغیر ممکن است تاثیر نامطلوبی بر تصمیم‌های ترکیب محصولات داشته باشد.

جهت اثبات این موضوع فرض کنید که بیشترین بخش هزینه‌های عملیاتی شرکت الفبا ناشی از یک فعالیت واحد (مثلاً فعالیت آماده‌سازی اولیه) با ساختار هزینه متغیر یا مخلوط می‌باشد. برپایه اطلاعات نمایشگر ۱، ترکیب محصول D نیاز به ۴۹ واحد آماده‌سازی با هزینه کل ۱۰۷۰۰۰ ریال و هزینه متوسط ۲۲۰۰ ریال دارد. محصول آلفا در مقایسه با محصول بتا، ۵ ساعت بیشتر فعالیت آماده‌سازی نیاز دارد. در نتیجه با توجه به تغییر ترکیب محصول، تعداد کل آماده‌سازی مورد نیاز نیز تغییر می‌یابد. با توجه به ساختار متغیر هزینه آماده‌سازی، با تغییر ترکیب محصولات، هزینه‌های عملیاتی و سودآوری تغییر خواهد کرد. رویکرد تئوری محدودیت‌ها به دلیل ثابت فرض کردن هزینه‌های عملیاتی، ممکن است در شناسایی ترکیب بهینه محصولات و حداکثر کردن سود قصور نماید. راه حل این مشکل ادغام بهایابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت‌ها می‌باشد. ادغام تئوری محدودیت‌ها و بهایابی بر مبنای فعالیت در مساله ۲ در نمایشگر ۳ نشان داده شده است. در نمایشگر ۳ هزینه‌های آماده‌سازی متناسب با تعداد آماده‌سازی‌ها فرض شده است. بنابراین مساله ۱ باید برای انعکاس مصرف تفاضلی فعالیت‌های آماده‌سازی محصولات آلفا و بتا تعدیل شود. مساله ادغامی میاندا د تغییر یافته را حداکثر می‌کند. میاندا د تغییر یافته برابر با میاندا د قبلی منهای هزینه‌های آماده‌سازی است. مشاهده می‌کنید که دو متغیر جدید و چهار محدودیت جدید به مساله اولیه اضافه گردید. متغیرهای جدید S_1 و S_2 نشانگر کل آماده‌سازی‌ها برای آلفا و بتا می‌باشد. S_1 و S_2 اعداد صحیح مثبت هستند که در دو محدودیت آخر مشخص شده‌اند. در محدودیت اندازه هر مرتبه تولید دسته، بین سطوح

نمایشگر ۲- مساله بهینه‌سازی و منطقه امکان‌پذیری تولید شرکت الفبا

$$25X + 20Y$$

مساله ۱ - حداکثر کردن میاندا د:

مشروط به:

$$X + 2Y <= 20000$$

محدودیت بخش ۱:

$$2X + 5Y <= 61000$$

محدودیت بخش ۲:

$$6X + 5Y <= 72000$$

محدودیت بخش ۳:

$$2X + Y <= 20000$$

محدودیت بخش ۴:

$$X >= 0, Y <= 0$$

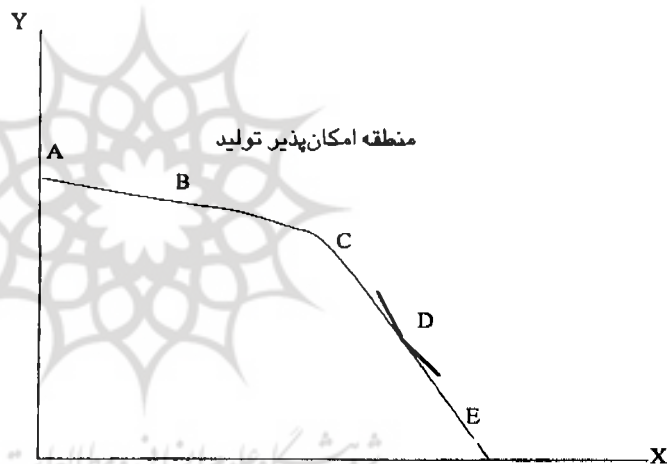
$$X = 9000 \text{ واحد}$$

جواب بهینه: ترکیب محصول D:

$$Y = 2000 \text{ واحد}$$

$$205000$$

حداکثر میاندا د (ریال):

شرکت حداکثر کردن میاندا د با استفاده از تئوری محدودیت‌ها است. داده‌های اولیه مساله شامل حداکثر ظرفیت هر بخش و میزان استفاده دو محصول از منابع، در نمایشگر ۱ نشان داده شده است. محدودیت‌های منابع و منطقه امکان‌پذیری تولید شرکت الفبا و پنج ترکیب بالقوه محصولات (E, D, C, B, A) بر روی نمودار نمایشگر ۲ نشان داده شده است. ترکیب بهینه محصولات و حداکثر میاندا د را می‌توان با استفاده از برنامه‌ریزی خطی تعیین کرد.

صورت‌بندی ریاضی این مساله که بعد از این مساله ۱ نامیده می‌شود، در نمایشگر ۲ نشان داده شده است. ترکیب بهینه محصولات شرکت الفبا شامل ۹۰۰۰ واحد محصول آلفا و ۴۰۰۰ واحد محصول بتا (نقطه D) می‌باشد. حداکثر میاندا د در نقطه D معادل ۳۰۵۰۰۰ ریال به دست می‌آید.

توجه کنید که براساس تئوری محدودیت‌ها، کل هزینه‌های

بیانگر مکمل بودن این دو رویکرد است و هر تصمیم اتخاذ شده بر مبنای یکی از آنها می تواند گمراه کننده باشد.

همچنین توجه کنید که صرف نظر از تعداد فعالیت های درگیر، این روش با استفاده از صفحه گسترده های رایانه ای مانند اکسل به آسانی انجام می شود که قادر است چنین مسائلی را با سرعت و دقت حل کند.

هزینه های غیرنسبی فعالیت

چارچوب برنامه ریزی ارائه شده در اینجا می تواند با رها کردن فرض هزینه نسبی فعالیت ها گسترش یابد. به دو ساختار هزینه متفاوت در اینجا توجه خواهد شد: (الف) ساختار خطی شامل یک جزء ثابت و (ب) ساختار غیرخطی بر مبنای مدل یادگیری متوسط زمان انباشته. ساختار هزینه غیرنسبی فعالیت برای بیشتر بخش ها در متون بهایابی بر مبنای فعالیت نادیده گرفته می شود. وقتی که هزینه فعالیت شامل جزء ثابت است، متون بهایابی بر مبنای فعالیت پیشنهاد می کنند که جزء ثابت در طبقات بالاتر

هزینه فعالیت، (برای نمونه جزء هزینه ثابت فعالیت های سطح واحد محصول) و در سطوح فعالیت های مرتبط با گروه محصول و یا نگهداشت محصول منظور گردد تا مشخص شود که رفتار هزینه ها هنوز ثابت است. در این صورت، این هزینه ها به عنوان هزینه دوره عمل می شوند. جزء متغیر طبق معمول به وسیله یک ساختار هزینه نسبی برآورد می شود و مربوط بودن تصمیمات ترکیب محصولات و روش های بهایابی را کاهش می دهد. مدیریت ممکن است مایل باشد همه هزینه فعالیت ها به محصولات منظور شود تا محصولات سودآور را بهتر شناسایی کند. اما طبقه بندی هزینه ثابت فعالیت به عنوان هزینه دوره، مشکل ساز است. به طور ایده آل تصمیم گیران باید بتوانند بهترین برآورد قابل حصول هزینه فعالیت را (به طور نسبی یا به گونه ای دیگر) در تدوین و حل مسائل ترکیب محصولات بگنجانند. خوشبختانه یک راه حل برای این مساله وجود دارد.

در ادامه مساله، فرض کنید هزینه های آماده سازی شرکت الفبا معادل ۸۳۳۰۰ ریال هزینه ثابت و ۵۰۰ ریال هزینه متغیر برای هر واحد می باشد. در نمایشگر ۴ مساله ۳ با توجه به فرض های

ادامه در صفحه ۵۶

نمایشگر ۳- ترکیب بهینه محصولات شرکت الفبا بر اساس رویکرد هزینه یابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت ها

مسئله ۲- حداکثر کردن میانگین تغییر یافته: $(S1-S2) - 2Y - 200(X+2Y)$

که $S1$ و $S2$ به ترتیب بیانگر تعداد آماده سازی های محصول X و Y می باشد.

مشروط به:

محدودیت بخش ۱: $X + 2Y \leq 20000$

محدودیت بخش ۲: $2X + 5Y \leq 61000$

محدودیت بخش ۳: $6X + 5Y \leq 72000$

محدودیت بخش ۴: $2X + Y \leq 20000$

اندازه دسته محصول X : $X \leq 10000$

اندازه دسته محصول Y : $Y \leq 10000$

محدودیت های غیرمنفی: $X \geq 0, Y \geq 0$

محدودیت عدد صحیح: متغیرهای $S1$ و $S2$ مثبت هستند

جواب بهینه: ترکیب محصول B با واحد $X = 2000$

واحد $Y = 9000$

$S1 = 20$

$S2 = 9$

میانگین تغییر یافته (ریال) ۲۸۰,۰۰۰

حداکثر میانگین تغییر یافته (ریال) ۲۱۶۲۰۰

محصول و تعداد آماده سازی هر خط تولید سازگاری وجود دارد. برای نمونه، از آنجایی که اندازه تولید برای محصول آلفا، ۲۰۰ واحد و هر یار تولید نیاز به یک آماده سازی دارد، تعداد آماده سازی ها با تعداد گروه محصول (برای مثال $S1 \geq X/200$) برابر است. این منجر به محدودیت پنجم می شود. محدودیت ششم نیز تفسیر مشابهی دارد.

مساله ادغام تئوری محدودیت ها و بهایابی بر مبنای فعالیت می تواند با استفاده از برنامه ریزی اعداد صحیح مخلوط حل شود. نمایشگر ۳ راه حل بهینه را با هزینه های آماده سازی متغیر نشان می دهد. گنجاندن هزینه های آماده سازی در مساله تئوری محدودیت ها، منجر به ترکیب بهینه محصولات در نقطه B می گردد. ترکیب محصول B از ۴۰۰۰ واحد محصول آلفا و ۹۰۰۰ واحد محصول بتا، تشکیل شده است. این دقیقاً برعکس چیزی است که در ترکیب بهینه رویکرد تئوری محدودیت ها به دست آمده بود. در حالی که بر اساس میانگین اولیه محصول آلفا به عنوان سودآورترین شناسایی شده بود، ولی بر مبنای معیار میانگین تغییر یافته و محصول بتا بالاترین حاشیه سود را نشان می دهد. نتایج

سخنی با دانشجو

زیر نظر علمی مصدر

ALI_MASDAR@Yahoo.com

کریم بروفرد - دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری

مقدمه

"آموزش" یکی از مهم‌ترین عوامل زیربنایی توسعه به‌شمار می‌رود. کشورهای توسعه یافته معمولاً از نظام آموزشی کارآمد برخوردارند و کشورهای در حال توسعه فاقد زیرساخت‌های مناسب آموزشی هستند. در این نوشتار، به‌طور خلاصه "آموزش حسابداری" در ایران را مورد واکاوی قرار می‌دهیم.

پیدایش حسابداری به‌عنوان یک نظام آموزشی به‌کمتر از یک قرن پیش برمی‌گردد. زمانی که در سال ۱۹۳۶، ۱۲ نفر از حسابداران ایرانی با بورسیه بانک ملی برای دوره‌های آموزش حسابداری به انگلستان اعزام شدند. بعد از آن آموزش حسابداری در ایران با همت اساتیدی هم‌چون مرحوم عرفانی، سجادی نژاد، نبوی و اکبری پایه‌ریزی شد و با تلاش اساتید دلسوز دیگری چون دکتر ثقفی، و... جوانه گرفت. از جنبه شکل‌گیری تشکیلات حرفه‌ای نیز عمر حسابداری کوتاه است به‌طوری که اساسنامه انجمن محاسبین قسم خورده در سال ۱۳۴۲ تهیه و تصویب شد که در آن علاوه بر ذکر مقرراتی راجع به ارکان انجمن، تدوین اصول حسابداری و حسابرسی و موازین حرفه‌ای و اخلاقی حسابداران عضو انجمن نیز پیش‌بینی گردید. با این حال، سابقه فعالیت موثری از این انجمن در دست نیست. بعدها در سال ۱۳۴۶، آیین‌نامه مربوط به نحوه انتخاب حسابداران رسمی در سال ۱۳۴۶ و اساسنامه کانون در سال ۱۳۵۱ به تصویب رسید و حسابداران رسمی منتخب از بعد مالیاتی، رسیدگی به دفاتر، حساب سود و زیان و ترازنامه مودیان را در موارد ارجاعی به عهده گرفتند.

نظام آموزشی ناکارآمد

با وجود تلاش‌های صورت گرفته در زمینه اعتلاء آموزش حسابداری در کشورمان، به دلایل زیر، آموزش حسابداری ناکارآمد و ناکافی است.

۱- عامل ساختاری:

ناکارآمدی زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی سیاسی و عدم پاسخ‌گویی شفاف بخش عمومی نسبت به منابع و مصارف وجوه، وجود رانت اقتصادی و گریزگاه‌های قانونی، عدم توانایی در تامین امنیت اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی، عدم شناسایی ضایعات و زیان‌های اقتصادی در نظام تولید باعث شده است که حسابداری به‌عنوان یک نظام و سیستم اطلاعاتی نتواند جایگاه خود را در ارائه اطلاعات مربوط، قابل اعتماد و به موقع پیدا کند.

۲- عامل رفتاری:

عدم اشاعه‌ی فرهنگ دانش پژوهی و تحقیق مداری در حسابداری و حاکم شدن فرهنگ جزوه مداری در مراکز علمی، کهنگی چارچوب‌ها و سرفصل‌های درسی و عدم مطابقت آنها با مباحث نوین حسابداری، رواج فرهنگ دفترداری (Book Keeping) به جای فرهنگ تحلیل و آنالیز اطلاعات حسابداری، کمبود اساتید حرفه‌ای و متخصص و تضعیف قانونی انجمن‌ها و مراکز حرفه‌ای تاثیرگذار و تصمیم‌ساز بر آموزش و حرفه حسابداری باعث شده است. که شالوده و شکل آموزش حسابداری به سمت تهیدگی سوق پیدا کند.

۳- عدم تعامل صحیح آموزش و صنعت:

با توجه به اینکه نیازهای اطلاعاتی محیط اقتصادی باعث

خاص خود را دارد و قطعاً اهداف و نیازهای اطلاعاتی مدیران اقتصادی در هر کشور نسبت به کشور دیگر متفاوت است، در نتیجه، هر کشوری باید تشویق شود که به جای تقلید ساختار و مشخصات نظام‌های اطلاعاتی کشور دیگر، سیستم متناسب با نیازهای خودش را طراحی و اجرا کند.

چه باید کرد؟

باید تلاش شود تا نظام آموزش حسابداری مطابق با شرایط تجاری و اقتصادی ایران شده و هم چنین سطح و کیفیت استفاده کنندگان از این اطلاعات به وجود آید. ترجمه کتاب‌های حسابداری و حسابرسی بدون تطبیق آنها با نیازهای محلی و محیطی کشور، عمل مفیدی نیست. رویه‌های حسابداری باید به نیازهای اطلاعاتی هر دو گروه بخش خصوصی و بخش عمومی پاسخگو باشد. مدرسان حسابداری، با همکاری موسسات حسابداری و دولت باید مطالعات پژوهشی کافی به منظور پاسخ‌گویی به سوالات اساسی انجام دهند. سوالاتی از قبیل: "نیازهای اطلاعاتی در حسابداری ایران در هر دو سطح خرد و کلان کدامند؟"، "چه برنامه درسی با نیازهای حسابداری ایران تطبیق می‌کند؟"، "چه مواردی برای تدریس باید مورد استفاده قرار گیرد؟" و "چه نوع استانداردهای حسابداری و حسابرسی با توجه به شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران باید به کار گرفته شود؟" به طور حتم روش‌های حسابداری متناسب و مربوط با شرایط کشور، احترام بیشتری را برای "حرفه حسابداری" به وجود خواهد آورد.

هم چنین باید تشریک مساعی نزدیک‌تری به شرح زیر بین حرفه حسابداری و دانشگاه‌ها ایجاد شود:

(۱) وادار ساختن اساتید حسابداری و حسابداران تجربی بخش دولتی و خصوصی به قبول عضویت در کمیته‌های مشورتی حسابداری.

(۲) دعوت از حسابداران تجربی به کلاس‌های دانشگاهی و تشریک مساعی آنها در جلسات پرسش و پاسخ دانشجویان. محصول اصلی چنین همکاری‌هایی گسترش برنامه‌های پویای حسابداری خواهد بود که در نهایت به اعتلای آموزش و عمل در حسابداری می‌انجامد.

منبع: تقفی، علی و عادل محمدزاده نوین

ایجاد نظام حسابداری در کشورهای توسعه یافته گردید، در این کشورها آموزش و صنعت به طور موازی و پا به پای هم مسیر توسعه را می‌پیمایند. صنعت نیازهای خود را در مراکز آموزشی و علمی می‌جوید و مراکز علمی و دانشگاهی متقابلاً نیروهای زبده و کارآمد مورد نیاز صنعت را تربیت می‌کنند و در صورت لزوم برای نیازهای آتی صنعت برنامه‌ریزی می‌کنند.

اما در کشورهای توسعه نیافته به دلیل اینکه حسابداری زائیده‌ی محیط و شرایط اقتصادی نیست بلکه یک تقلید و ترجمه‌ای از نظام حسابداری حاکم بر یکی از کشورهای توسعه یافته است، صنعت خود را بی‌نیاز از مراکز حرفه‌ای و آموزش حسابداری می‌بیند و هر یک از آنها به صورت جزیره‌ای و جدا از هم عمل می‌کنند. از طرف دیگر مراکز آموزش حسابداری، جز در موارد بسیار نادر دانشجویان را بی‌نیاز از مراکز صنعتی و حرفه‌ای می‌بینند، در حالی که ارتباط دانشجو با صنعت باعث می‌شود که دانشجو مهارت‌های ارتباطی و تعاملات فردی را به خوبی آموزش ببیند و برای ایفای مهارت‌های تصمیم‌گیری و تحلیل‌های عملی در آینده آماده شود.

به عنوان مثال در گذشته دانشکده حسابداری و علوم مالی صنعت نفت در کنار تحصیل و آموزش حسابداری، کارآموزی و کسب مهارت‌های حرفه‌ای حسابداری را الزامی می‌دانست و این عامل باعث شد که بسیاری از افراد توانمند صنعت و مدیران کنونی اقتصادی از میان این افراد تربیت شوند.

بنابراین بی‌توجهی نظام آموزش حسابداری نسبت به کسب مهارت‌های حرفه‌ای و نیاز صنعت، باعث می‌شود تا دانش‌آموختگان حسابداری هزینه‌های ریالی و فرصت‌گرا‌نهایی را صرف مطابقت یا حذف آموخته‌های خود با خواسته‌های صنعت نمایند. از این جهت ضروری است مراکز آموزش حسابداری، پژوهشگاه‌ها و انجمن‌های حرفه‌ای نسبت به کاربردی کردن چارچوب‌ها، سرفصل‌ها، استانداردها و مقررات حسابداری متناسب با شرایط و موقعیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشورمان اقدام نمایند همچنان که بریستون (Briston) تاکید می‌کند: "هر کشوری ویژگی‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

اعتلا آموزش حسابداری در کشورهای در حال توسعه (بررسی موردی ایران)، کنفرانس بین‌المللی حسابداری در واشنگتن دی‌سی، آوریل ۱۹۹۲.

کتاب‌هایی که فقط تجدید چاپ می‌شوند

نقد و بررسی کتاب حسابداری صنعتی ۲ - بخش دوم

مؤلفین: محمود عربی - نسرین فریور

چاپ دهم آذر ۱۳۸۳ - شمارگان: ۷۰۰۰ نسخه

از سری انتشارات متون درسی، طرح درسنامه - انتشارات دانشگاه پیام نور

در شماره قبل مجله، بخش اول این نقد و بررسی ارائه شده است.

گاهی تعدد دفعات انتشارات یک کتاب و یا شمارگان آن، این شائبه را در ذهن پدیدار می‌آورد که حتماً باید با کتاب بسیار خوب و مفیدی روبه‌رو شده باشیم، ولی اگر به یاد آوریم که تمامی دانشجویان دانشگاه پیام نور در سراسر کشور مجبور به خرید و مطالعه درسنامه‌های این انتشارات هستند، شائبه ایجاد شده رفع خواهد شد.

فصل دوم این کتاب به مبحث هزینه‌یابی محصولات فرعی و مشترک تخصیص یافته است. آنچه در اولین نگاه به این فصل تعجب‌برانگیز است، نحوه خط‌کشی بین نمودارها در صفحات مختلف به صورت دستی و بابتی حوصلگی بوده، آن چنان که لرزش دست را در خطوط ترسیم شده می‌توان به وضوح مشاهده کرد و کاملاً معلوم است که از خط‌کش یا وسیله مشابهی برای ترسیم استفاده نشده است. علاوه بر این در برخی از بخش‌ها که گاه تا پایان کتاب ادامه دارد، مطالب به صورت دست‌نویس در متن کتاب حروف چینی شده که برخی از آنها ناشی از جا افتادن کلمات بوده و از زیبایی کتاب تا حد زیادی کاسته است. از نواقص ظاهری کتاب که بگذریم در ابتدای این فصل، به صورت صریح بیان نشده که چرا موضوع هزینه‌یابی محصولات فرعی و مشترک به صورت جدا از هزینه‌یابی مرحله‌ای ارائه می‌شود.

در واقع، هر چند ظاهراً تولید محصولات مشترک شبیه شرایط تولید محصولات انبوه دیگر است ولی به دلیل فرآیند مشترک در یک یا چند مرحله برای چند نوع

محصول، امکان ردیابی اقلام بهای تمام شده به آن محصولات از بین رفته و به ناچار باید از تنها راه دیگر هزینه‌یابی، یعنی تسهیم، استفاده شود. به همین دلیل است که موضوع هزینه‌یابی محصولات مشترک تفاوت زیادی در نحوه رفتار با اقلام بهای تمام شده در مراحل مشترک در مقایسه با روش‌های هزینه‌یابی مرحله‌ای دارد.

در صفحه ۶۷ کتاب، به روش‌های تخصیص هزینه‌های مشترک اشاره شده است. در نام‌گذاری برای اولین روش، از عنوان "روش ارزش نسبی فروش در نقطه تفکیک محصولات" استفاده شده، در حالی که هنگام مطالعه ویژگی‌های روش، مشخص می‌شود از ارزش فروش محصولات برای تسهیم استفاده شده است. بهتر بود به این نوع تسهیم، "روش ارزش نسبی محصولات" اطلاق می‌شد. برای نام‌گذاری روش دوم از عنوان "روش ارزش خالص باز یافتنی برآورد شده" استفاده شده است. اصطلاح ارزش خالص باز یافتنی یک عنوان کلی است که در اینجا می‌تواند مفهوم ارزش خالص باز یافتنی نهایی و یا ارزش خالص باز یافتنی در نقطه تفکیک را داشته باشد. با مطالعه بیشتر توضیحات کتاب، مشخص می‌شود که تسهیم در این روش بر مبنای ارزش خالص باز یافتنی در نقطه تفکیک است و بنابراین بهتر بود از عنوان "روش ارزش خالص باز یافتنی در نقطه تفکیک" استفاده می‌شد.

سومین روش، عبارت از روش نسبت کلی حاشیه فروش ناخالص است. اصطلاح حاشیه فروش معمولاً در ترجمه عبارت "Contribution Margin" به کار گرفته می‌شود. با مطالعه کتاب در توضیحات این روش مشخص می‌شود که با کسر هزینه‌های مشترک و هزینه‌های بعد از نقطه تفکیک از ارزش فروش نهایی محصولات، رقمی حاصل شده که به آن حاشیه فروش اطلاق شده است، در حالی که این رقم سود ناویژه است، زیرا در مجموعه هزینه‌های مشترک و هزینه‌های بعد از نقطه تفکیک، هزینه‌های سربار، شامل بخش‌های ثابت و متغیر وجود دارد و به این ترتیب نمی‌توان به رقم به دست آمده عنوان حاشیه فروش را نسبت داد. حاشیه فروش از تفاوت هزینه‌های متغیر و فروش به دست می‌آید. بنابراین، عنوان صحیح روش سوم، روش نسبت سود ناویژه یکسان است. در ادامه روش‌های تسهیم در گروه

معرفی موسسات حسابرسی

عضو انجمن حسابداران خبره ایران

در اجرای مصوبه شورایی عالی انجمن حسابداران خبره ایران و به استناد ماده ۱۰ اساسنامه انجمن بدین وسیله موسسات حسابرسی عضو انجمن حسابداران خبره ایران که حداکثر شرکاء آنها حسابداران مستقل عضو انجمن می باشند به شرح زیر و به ترتیب الفبا معرفی می گردند.

- فهرست
- ۱- آزموگان
  - ۴- آزمون
  - ۵- آزمون سامانه
  - ۶- آریاروش
  - ۲- امجدتراز سپاهان
  - ۳- ایران مشهود
  - ۷- اصول پایه فراگیر
  - ۸- اركان سیستم
  - ۹- بهراد مشار
  - ۱۰- بیداران
  - ۱۱- بیات رایان
  - ۱۲- تدوین و همکاران
  - ۱۳- تلاش ارقام
  - ۱۴- حسابر سین
  - ۱۵- خبره
  - ۱۶- دایارایان
  - ۱۷- دش و همکاران
  - ۱۸- رایمند و همکاران
  - ۱۹- ره یافت حساب تهران
  - ۲۰- سخن حق
  - ۲۱- فراز مشار
  - ۲۲- ممیز
  - ۲۳- تواندیشان
  - ۲۴- همیار حساب

انجمن حسابداران خبره ایران

تلفنهای ۸۸۹۰۲۹۲۶
۸۸۹۰۵۹۲۰
فاکس ۸۸۸۹۹۷۲۲

E-Mail: Anjoman@systemgroup.net
info@iranianica.com

۱

موسسه حسابرسی آزموگان
عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **مهریاد آل علی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **فرهاد فرزاد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **عبدالمجید قنندریز** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات حسابداری، مشاوره‌های و طراحی سیستم‌های مالی - نظارت بر امور تصفیه

تلفن: ۸۸۸۰۳۴۶۵ - ۸۸۸۰۲۶۳۹ - ۸۸۷۵۷۳۴۰
فاکس: ۸۸۷۵۷۳۴۱
نشانی: خیابان کریمخان زند - خیابان حافظ شماره ۷۰۱ - طبقه چهارم صندوق پستی: ۱۴۳۳۵۰۷۹۷

۴

موسسه حسابرسی آزمون
عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **فریون کشانی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **جواد گوهرزاد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **سیدکمال موسوی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، طراحی سیستم، نرم افزار و مشاوره مالی و مالیاتی

تلفن: ۸۸۰۰۰۸۷۱
فاکس: ۸۸۰۱۲۳۱۵
نشانی: کارگر شمالی، ۴۴۶، طبقه دوم
صندوق پستی: ۱۴۳۹۵/۷۱۶
Email: Azmoon_co@yahoo.com

۲

موسسه حسابرسی امجد

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **محمدحسین واحدی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **اصغر بهنیا** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **عباس اسماعیلی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی و مالیاتی، بازرسی قانونی، مشاوره‌های مدیریت مالی، طراحی و پیاده سازی سیستم‌های مالی، دفتر تهران: خیابان ولیعصر، بالاتر از جام جم، ساختمان جم، شماره ۱۴۷۹، طبقه چهارم، واحد یک

تلفن: ۰۲۱.۲۲۰۱۲۹۳۱
فاکس: ۰۲۱.۲۲۰۱۲۹۳۲
دفتر اصفهان: میدان آزادی، خیابان آزادگان، کوی کارگران، ساختمان ۲۰، طبقه سوم، واحد ۶

تلفن: ۰۲۱.۶۶۲۱۳۲۵
فاکس: ۰۲۱.۶۶۲۸۹۹۲
صندوق پستی: اصفهان ۱۹۹ - ۸۱۶۴۵
http://www.amjad.ir
info@amjad.ir

۵

موسسه حسابرسی آزمون سامانه
عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **عبدالله رضا (فرهاد) نوربخش** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **علی اصغر نجفی مهری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حسین قاسمی روچی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: طراحی سیستم، مشاوره مالی و مالیاتی
نشانی: خیابان بهار شیراز تقاطع سهروردی جنوبی شماره ۹۷

تلفن: ۷۷۵۲۷۹۴۴
فاکس: ۷۷۵۲۷۴۵۸
نشانی: میدان آرژانتین، خیابان زاگرس، شماره ۵
تلفن: ۸۸۷۹۸۴۸۱
صندوق پستی: ۱۵۷۴۵/۱۴۹

۳

ایران مشهود

موسسه حسابرسی و خدمات مالی و مدیریت

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **محمدرضا گلچین پور** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **علیرضا عطوفی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **سیدعباس اسمعیل زاده پاکدامن** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **مصدق صائق حاتمینی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای مالی و مدیریت و طراحی سیستم‌های مالی و ارزیابی سهام

تلفن: ۸۸۷۸۵۷۶۵ - ۸۸۷۹۱۴۳۷ - ۸۸۷۹۱۴۹۹
فاکس: ۸۸۷۹۱۴۷۰
نشانی: خیابان وحید دستگردی (ظفر) - بین خیابان آفریقا و بزرگراه مدرس - پلاک ۲۴۸ - طبقه چهارم
صندوق پستی: ۴۸۹۹ - ۱۴۱۵۵
دفتر اموال: فلکه سوم کیانپارس، خیابان اردیبهشت، پلاک ۳۲، طبقه سوم، تلفن: ۳۳۳۶۶۲۵
Email: iranmashhoodin@yahoo.com

۶

آریاروش

موسسه حسابرسی آریاروش
عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **حبیب جامعی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **سیدمحمد پیرزاده** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **مجتبی غلامی** (حسابدار رسمی، کارشناس رسمی بانکستری)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و مدیریت، طراحی سیستم‌های مالی و اصلاح حساب

تلفن: ۸۸۴۶۸۵۴۵
نشانی: تهران: میدان خندان ابتدای بزرگراه رسالت شماره ۵ طبقه سوم
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵۷۹۱۹

معرفی موسسات حسابرسی

عضو انجمن حسابداران خبره ایران

موسسه حسابرسی بیداران
عضو انجمن حسابداران خیره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- عباس اسرارحقیقی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
  - بدالله امیدواری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
  - حسین فرج‌اللهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، طراحی سیستم‌های مالی، مشاوره مالی و مالیاتی، ارزیابی سهام
- تلفن: ۸۸۳۰۶۹۱۱-۸۸۸۲۹۷۶۱-۸۸۸۳۵۲۰۷
فاکس: ۸۸۳۱۶۸۱
نشانی: شمال میدان هفت‌تیر، خیابان زیرک‌زاده، شماره ۲۲، طبقه اول

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

بهراد موشار

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- مهربان پرویز (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- فریده شیرازی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- بهروز ابراهیمی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- شیرین مشیر فاطمی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- رضا یعقوبی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۸۸۳۰۹۴۹۰ - ۸۸۳۲۶۵۲۷ فاکس
نشانی: تهران - خیابان مطهری خیابان فجر (جم سابق) پایین‌تر از کانون زبان پلاک ۲۹ طبقه دوم
صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۵۵۵۱
کدپستی ۱۵۸۹۷۸۳۱۱۶
Email : info@behradmoshar.com

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت اصول پایه فراگیر

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- ایراهیم موسوی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- حسن صالح‌آبادی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- هوشنگ منوچهری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۸۸۴۲۳۵۳۴ - ۸۸۴۱۱۵۰۵
فاکس: ۸۸۴۲۳۵۳۴ - ۸۸۴۱۱۵۰۵
نشانی: خیابان مطهری - جنب باشگاه بانک سپه پلاک ۴۳ طبقه ۴
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵ - ۵۹۳۵

موسسه حسابرسی تدوین و همکاران

ERNST & YOUNG INTERNATIONAL

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- احمد ثابت‌مظفری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- ابوالقاسم فخاریان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- علیرضا خالقی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی - حسابرسی مالیاتی - بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی

تلفن: ۸۸۸۸۶۱۵۰ - ۸۸۷۸۲۰۹۶ فاکس
نشانی: خیابان ولیعصر، پانین‌تر از میدان ونک، پلاک ۱/۱۲۷۹
صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۳۱۴۹
Email: tadvinco@mail.dci.co.ir

موسسه حسابرسی بیات رایان

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- منوچهر بیات (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- ابوالقاسم مرآتی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالحسین رهبری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: طراحی سیستم (نرم‌افزار) مشاوره مالی و مالیاتی، خدمات حسابداری، خدمات حسابرسی عملیاتی و مالیاتی

تلفن: ۸۸۵۰۴۵۸۶ - ۸ فاکس
فاکس: ۸۸۵۰۲۰۴۵
نشانی: خیابان مطهری - بین‌کوه‌نور و دریای‌نور - شماره ۲۳۹ - طبقه دوم
Email : kpmg-br@parsonline.net
Kpmg-br@neda.net

موسسه حسابرسی

ارکان سیستم

عضو انجمن حسابداران خیره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- محمد شوقیان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالله شفاعت‌قراملکی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- جبرائیل بهاری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی (به‌همراه نرم‌افزارهای مالی)

تلفن: ۲ و ۸۸۸۰۴۹۴۱ فاکس
دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر، نرسیده به خیابان فاطمی، خیابان شهید حمیدصدر پلاک ۳۸ طبقه دوم آپارتمان شماره ۱۰
دفتر تبریز: خیابان امام سه‌راهی طالقانی، مجتمع خدمات تجاری سهند طبقه دوم واحد ۸
تلفکس: ۰۴۱۱-۵۵۳۳۵۷۰
Email: m_shoghian@yahoo.com

راهنمای موسسات حسابرسی

انجمن حسابداران خیره ایران

تلفنهای ۸۸۹۰۲۹۲۶
۸۸۹۰۵۹۲۰
فاکس ۸۸۸۹۹۷۲۲
Email: Anjoman@systemgroup.net
info@iranianica.com

راهنمای موسسات حسابرسی عضو انجمن حسابداران خبره ایران

موسسه حسابرسی تلاش ارقام

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- حسن خدایی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- فیروز عربزاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- خلیل گنجه (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای مالی و مالیاتی، اصلاح حساب، ارزیابی سهام و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۸۷۷۸۸۱۱ فاکس: ۸۸۸۷۲۷۵۴
دفتر تهران: خیابان گاندی، خیابان بیستم، شماره ۱۸، واحد ۶
دفتر تبریز: خیابان ولیعصر، خ کریم‌خان، خیابان شهیدآذرین، بن بست رهی
تلفن: ۳۳۳۰۵۵۵ فاکس: ۳۳۱۲۷۷۸

موسسه حسابرسی و خدمات مالی

دایارایان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- علی امامی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- غلامحسین نوانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی بازرسی قانونی، مشاوره مدیریت مالی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم مالی، نظارت مالی و حسابداری و مالیاتی، نظارت بر امور تصفیه
تلفن: ۸۸۷۳۹۰۷۱ - ۲ و ۸۸۷۳۹۰۸۳ - ۴
فاکس: ۸۸۷۳۹۰۵۶
نشانی: خیابان شهیدبهشتی، خیابان سرافراز، خیابان هفتم، شماره ۵۰، طبقه دهم
صندوق پستی: ۱۵۷۴۵۹۴۷
Email: DAYA RAYAN@apadana.com

موسسه حسابرسی

رایمند و همکاران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- عباسعلی دهدشتی نژاد (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- فریبرز امین (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- همایون مشیرزاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و مالیاتی، اصلاح حساب
تلفن: ۸۸۸۰۳۰۴۴ فاکس: ۸۸۹۰۳۴۹۶
نشانی: تهران - خیابان زرتشت غربی، پلاک ۳۲، طبقه پنجم
Email: rymand@rymand.com

حسابرسین موسسه حسابرسی و

بهدود سیستم‌های مدیریت
عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- حسن اسماعیلی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- منوچهر زندی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- منیژه آریاتپور (حسابدار رسمی)
- مصطفی خادم‌الحسینی (حسابدار رسمی)
- ابو الفضل بیستامی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۸۷۲۱۲۶۹، ۸۸۷۱۹۷۴۳، ۸۸۷۱۶۵۱۸
نشانی: خیابان قائم مقام فراهانی، ساختمان ۲۱۶، طبقه سوم، واحد ۲۶
Email: hesabresin@rayankooosh.com

موسسه حسابرسی

رهیافت حساب تهران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- فریدون ایزدپناه (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالله تمدنی جهرمی (حسابدار رسمی)
- هوشنگ غیبی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی، انجام وظایف بازرسی قانونی، طراحی سیستم‌های مالی، ارزیابی سهام
تلفن: ۸۸۹۸۵۷۵۱ - ۵
فاکس: ۸۸۹۷۵۷۲۱
صندوق پستی: ۱۳۵۸ - ۱۴۳۳۵
نشانی: خیابان یوسف‌آباد - خیابان چهارم، پلاک ۵، واحد ۶، کدپستی: ۱۴۳۱۶

موسسه حسابرسی

دش و همکاران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- بهروز دارش (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سید حسین عربزاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- میلتن ایوان کریمیان (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و مالیاتی، اصلاح حساب، ارزیابی سهام، طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۶۶۹۴۵۴۶۷، ۶۶۹۴۵۴۶۵
فاکس: ۶۶۴۲۹۹۷۱
نشانی: تهران - خیابان جمالزاده شمالی بالاتراز بلوار کشاورز روبروی بانک ملی شماره ۲۵۳
صندوق پستی: ۱۴۱۸۵/۴۸۷
Email: Dash_Co@neda.net

موسسه حسابرسی خبره

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- ناود خمارلو (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- نعمت‌الله علیخانی‌راد (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سیاوش سهیلی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۸۸۰۴۵۱۹-۲۱
فاکس: ۸۸۹۰۲۳۲۰
نشانی: خیابان ولیعصر، کوی پزشکپور (شمال فروشگاه قدسی) شماره ۲۳ کدپستی: ۱۵۹۴۸

راهنمای موسسات حسابرسی

۸۸۹۰۵۹۲۰ - ۸۸۹۰۲۹۲۶

راهنمای موسسات حسابرسی

راهنمای موسسات حسابرسی

۲۰

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت سخن حق

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- شهره شهلائی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- هوتنگ خستوتی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- اسداله نیلی اصفهانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره در زمینه امور بانک، بیمه، فن آوری اطلاعاتی
تلفن: ۸۸۷۹۴۶۴۶
تلفاکس: ۸۸۷۹۴۹۲۸

سندوق پستی: ۴۱۷۵ - ۱۴۱۵۵
نشانی: میدان آرژانتین، اول بزرگراه آفریقا، روبروی پارکینگ بیهقی، پلاک ۹، بلوک ب، واحد شماره ۳
پست الکترونیک: info@sokhanehagh.com
www.sokhanehagh.com

۲۱

موسسه حسابرسی فراز مشاور

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- پرویز صادقی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- نریمان ایلخانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- اصغر عبدالهی تیرآبادی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی، بازرس قانونی، خدمات حسابداری، ارزیابی سهام
تلفن: ۸۸۸۹۲۰۳۶ - ۸۸۸۹۴۴۶۸
فاکس: ۸۸۹۰۰۵۲۸
نشانی: تهران - ولیعصر نیش استاد مطهری کوچه افتخار پلاک ۱۲ طبقه دوم کدپستی: ۱۵۹۵۸

۲۲

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

ممیز

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- محمد نبی‌داهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- حسین سیادت‌خو (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سعید سیف‌نای مهربانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۸۸۹۵۳۷۷ - ۸۸۹۰۱۵۴۷
فاکس: ۸۸۸۰۲۸۹۸
نشانی: خیابان کریم‌خان زند، خیابان آبان جنوبی، خیابان سپند غربی، پلاک ۹۲، طبقه سوم، آپارتمان شرقی، کدپستی: ۱۵۹۸۶۸۵۵۱۷

۲۳

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت نواندیشان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- سورن آبنوس (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- غلامعلی رشیدی (حسابدار رسمی)
- گزو هوانسپین‌فر (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی و حسابداری صنعتی
تلفن: ۸۸۳۰۲۳۱۶
فاکس: ۸۸۸۴۱۲۲۷
نشانی: خیابان میرزای شیرازی، نیش خیابان کامکار ساختمان ۸۳، آپارتمان ۱۶، کدپستی: ۱۵۸۵۷
Email : nouandishan@yahoo.com

۲۴

همیار حساب

موسسه حسابرسی و خدمات مالی

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- نریمان شعر بافی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مسعود مبارک (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- محمدتقی سلیمان‌نیا (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۸۸۷۴۳۰۸ - ۸۸۷۷۴۱۳۱
فاکس: ۸۸۷۹۰۸۹۹
نشانی: تهران - میدان ونک، خیابان ونک، پاساژ ونک، طبقه اول، آپارتمان شماره ۱۰۷
سندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۱۶۴۳
Email : Hamyar@iranianica.com

راهنمای موسسات حسابرسی

عضو انجمن حسابداران

خبره ایران

۸۸۹۰۵۹۲۰ - ۸۸۹۰۲۹۲۶

نمایشگر ۱

خلاصه ای از شواهد

این جدول، ۲۵ مورد از شواهد گزارش شده در کاربرگ‌های حسابرسی را به طور خلاصه ارائه می‌کند. در این تحقیق، مشارکت‌کنندگان موارد با اهمیت صورت‌ها و شواهد نشانگر گزارشگری متهورانه را نمی‌دیدند. (برای انعکاس بهتر، این شواهد در این نمایشگر با حروف پررنگ‌تر مشخص شده‌اند).

وجه نقد

- ۱- کارکنان حسابداری به این نکته اشاره کردند که صورت مغایرت‌های بانکی به صورت ماهانه تهیه می‌شوند.
- ۲- در صورت مغایرت بانکی تهیه شده در ۲۱ دسامبر، ۱۹۹۴ اشاره‌ای به ارقام باز نشده است.
- ۳- تأییدیه بانک، بدهی شرکت را مبلغ ۴۰۰۰٫۰۰۰ دلار گزارش می‌کند که این رقم در صورت‌های مالی سال ۱۹۹۴ شرکت، به عنوان بدهی گزارش شده بود.

حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری

- ۴- حساب‌های دریافتنی ۷ درصد افزایش را نشان می‌دهند که بیانگر افزایش فروش در ماه‌های نوامبر و سپتامبر است.
- ۵- بررسی دریافت‌های پیش از پایان سال از مشتریانی که از تاریخ سررسید بدهی آنان، بیش از ۹۰ روز گذشته است و گفتگو با رئیس حسابداری در مورد بدهی‌های معوق، نشان داد که ذخیره مطالبات مشکوک الوصول در تاریخ ۲۱ دسامبر، ۱۹۹۴ کافی است.
- ۶- با توجه به سیاست مدون شرکت و عدم وجود اختلاف در بیشتر تاییدیه‌ها، مانده حساب‌ها تأیید شد.
- ۷- برای پاسخگویی به افزایش تقاضا برای حضور در بازارهای بین‌المللی، موجودی‌ها در سال، ۱۹۹۴ مبلغ ۷۸۰٫۰۰۰ دلار (یا ۵ درصد) افزایش یافت.

- ۸- مشاهده عینی موجودی‌ها در تاریخ ۲۱ دسامبر، ۱۹۹۴ موارد مغایرتی را آشکار نکرد و در نتیجه با فهرست‌نهایی موجودی‌ها مطابقت داشت.
- ۹- بررسی نابابی موجودی کالا به وسیله آزمون قیمت محموله‌های پس از پایان سال و موجودی کالای ساخته شده، نشانگر ارزش‌گذاری آنها به اقل بهای تمام شده و ارزش بازار، است.

دارایی‌های ثابت

- ۱۰- در سال، ۱۹۹۴ نزدیک به ۲۴۰٫۰۰۰ دلار از حقوق و دستمزد واحد مهندسی، به بهای تمام شده دارایی‌ها منظور شد، زیرا مهندسان شرکت در رساندن تجهیزات برای ظرفیت تولید مورد انتظار، با مشکلاتی مواجه شدند.
  - ۱۱- در مورد تمام اضافات دارایی‌های ثابت با ارزش بیش از ۱۰٫۰۰۰ دلار، براساس فاکتور فروش یا مدارک حقوق و دستمزد، سند صادر شد.
  - ۱۲- استهلاک اقلام با اهمیت دارایی‌های ثابت مجدداً محاسبه و مناسب تشخیص داده شد.
- دارایی‌های نامشهود و سایر دارایی‌ها
- ۱۳- شرکت مبلغ ۲۰٫۰۰۰ دلار از هزینه‌های قانونی تحمل شده را به بهای تمام شده دارایی منظور کرده است تا بتواند از حساب حق اختراع موجود در حساب‌ها، با موفقیت دفاع کند.

- ۱۴- شرکت عمر مفید برآوردی باقی‌مانده یک حساب حق اختراع به ارزش ۷۰۰٫۰۰۰ دلار را از ۲ سال به ۷ سال افزایش داد و دلیل آن را افزایش تقاضا برای فن‌آوری ذکر کرد.

سرمایه‌گذاری در شرکت‌های وابسته

- ۱۵- در دسامبر سال، ۱۹۹۴ شرکت ۲۵ درصد از حقوق صاحبان سهام خود در شرکت برنز^{۱۴} را از طریق اسناد دریافتنی به مبلغ ۵۰۰٫۰۰۰ دلار دریافت و مبلغ ۲۰۰٫۰۰۰ دلار درآمد گزارش کرد.
- ۱۶- درآمد حاصل از اختیار سهام شرکت برنز، در صورت سود و زیان سال، ۱۹۹۴ در قسمت سایر درآمدها گزارش شده است.
- ۱۷- شرکت ۲۵ درصد از حقوق صاحبان سهام خود را در دو شرکت سود ده دیگر حفظ کرد که از روش ارزش ویژه استفاده می‌کنند.
- ۱۸- اصل مبالغ اسناد دریافتنی، از شرکت برنز به صورت اقساط سالانه، بازپرداخت می‌گردد و بازپرداخت این اقساط تا سال ۱۹۹۶ شروع نمی‌شود.

- ۱۹- بهره اسناد دریافتنی سالانه به مبلغی معادل ۱ درصد بیشتر از نرخ حداقل، پرداخت خواهد شد.

- ۲۰- اسناد دریافتنی تضمین شده به وسیله توسط شرکت برنز در یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی افشا شده است.

حساب‌های پرداختی و بدهی‌های تحقق یافته

۲۱- مانده‌های حساب‌های پرداختی و بدهی‌های تحقق یافته، ۴ درصد بیشتر از سال ۱۹۹۲ است که نشانگر افزایش تولید در نزدیکی پایان سال است.
 ۲۲- برای یافتن بدهی‌های ثبت نشده، آزمونی برای پرداخت‌ها و فاکتورها پس از پایان سال، صورت گرفت و مشخص شد که بدهی‌ها به میزان قابل ملاحظه‌ای کمتر از واقع گزارش نشده‌اند.

۲۳- حساب‌های شرکت با فروشنندگان عمده، تایید و مغایرت‌گیری شد و در آن تنها به اختلافاتی ناچیز اشاره شده است.
بدهی‌های بلندمدت

۲۴- همانطور که در صورت‌های مالی سال ۱۹۹۳ نیز گزارش شده بود، تاییدیه بانک نشان می‌داد که شرکت، مبلغ ۵۰۰٫۰۰۰٫۰۰۰ دلار به صورت اسناد بلندمدت، بدهکار است.

۲۵- بدهی به بانک، توسط موجودی کالا، حساب‌ها و اسناد دریافتی و دارایی‌های ثابت شرکت تضمین شده‌اند و این امر در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، افشا شده است.

حقوق صاحبان سهام

۲۶- سود نقدی به مبلغ ۲۵۰٫۰۰۰ دلار، اظهار و پرداخت شد و به همین مبلغ به حساب سود و زیان انباشته منظور گردید.

۲۷- در سال، ۱۹۹۳ افزایش سرمایه‌ای صورت نگرفته است.

فروش

۲۸- فروش کل در سال، ۱۹۹۳ به مبلغ ۲/۸ میلیون دلار افزایش یافت که بیشتر از افزایش ۲/۳ میلیون دلاری در سال ۱۹۹۳ بود.

۲۹- فروش کل در سال، ۱۹۹۳ مبلغ ۸۵/۸ میلیون دلار بود.

۳۰- قسمت اعظم افزایش فروش سال ۱۹۹۳ را می‌توان فروش ماه‌های نوامبر و دسامبر دانست که تحت برنامه جدید مدیریت توزیع، با توزیع‌کنندگان مکزیکی، صورت گرفته بود.

۳۱- توزیع‌کنندگان مکزیکی، انتظار مشارکت در طرح‌های بزرگتری را در سال ۱۹۹۵ در مکزیکوسیتی دارند.

۳۲- طبق آزمون‌های انقطاع فروش، فروش‌هایی ثبت شده در دسامبر پیش از ۳۱ دسامبر، ۱۹۹۳ ارسال شده‌اند.

۳۳- برگشت از فروش از مبلغ ۷/۷ میلیون ریال در سال، ۱۹۹۳ به مبلغ ۸/۹ میلیون ریال در سال، ۱۹۹۳ افزایش یافت.

۳۴- برنامه جدید مدیریت توزیع، دوره ۹۰ روزه‌ای را در نظر گرفته است که توزیع‌کنندگان حق دارند خرید خود را طی آن دوره برگشت دهند.

بهای تمام شده کالای فروش رفته

۳۵- همراه با افزایش ۵/۹ درصد در فروش، بهای تمام شده کالای فروش رفته نیز در سال ۱۹۹۳، ۵/۸ درصد افزایش یافته است.

۳۶- شرکت برای تعیین هزینه‌های استاندارد، از روش اولین وارده از اولین صادره برای موجودی مواد و کالا استفاده می‌کند.

۳۷- در دسامبر سال ۱۹۹۳ شرکت قرارداد خود با شرکت برنزا را به مدت ۳ سال تمدید کرد. طبق این قرارداد، دو نوع از محصولات شرکت به قیمت‌هایی پس از تخفیف قابل ملاحظه، تضمین شده است.

هزینه‌های اداری و فروش

۳۸- موفقیت محصول جدید و ورود به بازارهای بین‌المللی، موجب افزایش هزینه‌های اداری و فروش در سال، ۱۹۹۳ شده است.

۳۹- تمام هزینه‌های اداری و فروش به ارزش بیش از ۵٫۰۰۰ دلار، به فاکتور اضافه شده و هیچ موردی اختلافی وجود ندارد.

هزینه‌های تحقیق و توسعه و مهندسی

۴۰- شرکت به منظور گسترش خط مخصوص تولید خود افزایش قابل ملاحظه‌ای را برای هزینه‌های تحقیق در سال، ۱۹۹۵ پیش‌بینی کرده است.

۴۱- هزینه کل واحد مهندسی نسبت به سال، ۱۹۹۳ به مبلغ ۲۴۰٫۰۰۰ دلار، کاهش یافته است.

۴۲- تمام هزینه‌های واحد مهندسی به ارزش بیش از ۵٫۰۰۰ دلار، به مبلغ فاکتور اضافه شدند و هیچ مورد اختلافی یافت نشد.

بدهی‌های احتمالی و تعهدات

۴۳- شرکت تجهیزات کارخانه را طی یک قرارداد لیزینگ عملیاتی غیر قابل فسخ اجاره کرده است که در تاریخ‌های متفاوتی در سال، ۱۹۹۸ سررسید می‌شود.

۴۴- شرکت به شکایات قانونی خود به صورتی فعال ادامه می‌دهد تا از حق اختراع‌های خود دفاع کند و کسانی را تهدید کند که بدون مجوز از فن‌آوری آن استفاده می‌کنند.

۴۵- تاییدیه دریافتی از وکیل شرکت نشان می‌دهد که دعوی علیه شرکت در جریان است. از آنجا که این‌گونه دعاوی در تجارت معمول است این دعوی نمی‌تواند اثر با اهمیتی بر صورت‌های مالی بگذارد.

خلاصه

تجزیه و تحلیل پیگیرانه نشان می‌دهد که فرآیندهای شناختی گوناگون ۱۴ روی رفتار حساب‌برسان در مواجهه با گزارشگری مالی متهورانه نقش اساسی دارند. به‌ویژه، زمانی که ارزیابی‌های ریسک بالا برای ارائه پردازش شواهد گزارشگری متهورانه در دسترس است، قضاوت‌های بیشتری براساس ارزیابی ریسک نسبت به شواهد صورت می‌گیرد. برعکس، وقتی چنین ارزیابی‌های در دسترس نیست، میزان توجه به شواهد گزارشگری متهورانه براساس قضاوت‌های حساب‌برسان تعیین می‌شود.

این تحقیق با نشان دادن این که میزان توجه حساب‌برسان به شواهد گزارشگری متهورانه برای حساب‌های صورت‌های مالی به گزارشگری متهورانه سایر حساب‌ها بستگی دارد، ادبیات حسابرسی را درباره گزارشگری مالی متهورانه و مدیریت سود ارتقا می‌دهد. علاوه براین، نتایج نشان می‌دهد که توجه حساب‌برسان به گزارشگری مالی متهورانه هنگامی افزایش می‌یابد که به بررسی‌های خود در مورد رسیدگی به شواهد موبد برای حساب‌های دارای ریسک بالا بیش از در نظر گرفتن شواهد مستندسازی شده در مورد حساب‌های با ریسک پایین، اولویت می‌دهند. این نتایج دارای کاربردهای مستقیمی برای برنامه‌ریزی کار حسابرسی است و می‌تواند به سایر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی نیز گسترش یابد.

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Auditor Attention to
- 2- Auditor judgments
- 3- Aggressive Financial Reporting
- 4- Earning Management
- 5- Fraudulent Financial Reporting based knowledge
- 6- Auditors' experience
- 7- Nonerror events
- 8- Attention
- 9- Basic knowledge structure
- 10- High risk
- 11- Seemingly unrelated
- 12- Low Risk
- 13- Computerized experiment
- 14- Different Cognitive Processes
- 15- Bronz Co.

ادامه در صفحه ۶۴

گزارشگری متهورانه، تأثیر گذارد. محدودیت دیگر ناشی از آزمون تجربی تحقیق آن است که توجه حساب‌برسان، همیشه پیش از شکل‌گیری قضاوت‌های مهاجمانه، اندازه‌گیری شده است. هرچند این محدودیت بر نتایج مربوط به توجه حساب‌برسان تأثیر نمی‌گذارد اما این احتمال وجود دارد که میزان توجه، بر قضاوت‌های آتی حساب‌برس تأثیر داشته باشد. محدودیت آخر در این تحقیق آن است که در این مطالعه تنها شرایطی مورد آزمون قرار گرفته است که روش‌های تحلیلی حسابرسی، حساب دارای ریسک بالا را که به طور متهورانه‌ای بیشتر از واقع گزارش شده، به درستی نشان می‌دهد. از آنجا که روش‌های تحلیلی معمولاً مقایسه‌هایی را میان مانده‌های سال جاری و سال قبل را در برمی‌گیرد (Hirst and Koonce, 1996)، در نتیجه ممکن است این روش‌ها نتوانند حساب‌های با ریسک بالا را زمانی که گزارشگری متهورانه مانده حساب را به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش نداده باشد (مانند موارد مربوط به هموارسازی در آمد متهورانه)، تشخیص دهند. مطالعات آینده می‌توانند این شرایط را در نظر بگیرند تا مشخص شود آیا نشانه‌های احتمال خطری که از منبع دیگری به غیر از روش‌های تحلیلی به دست می‌آیند بر جلب توجه و قضاوت حساب‌برسان تأثیرگذار هستند یا خیر؟

با وجود این محدودیت‌ها، نتایج این تحقیق می‌تواند پیشنهاداتی را برای دیگر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی داشته باشد. روش‌های تحلیلی مورد استفاده حساب‌برسان برای کشف حساب‌های با ریسک بالا در این مطالعه، مشابه نسبت‌ها و روش‌های تحلیلی است که به‌وسیله تحلیلگران مالی و سرمایه‌گذاران اجراکننده تحلیل‌های بنیادی، استفاده می‌شود. اگر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، به نشانه‌های ریسک بالا، مشابه حساب‌برسان مورد مطالعه در این تحقیق واکنش نشان دهند، می‌توانند از تشخیص و ارزیابی دقیق حساب‌های با ریسک بالا پیش از در نظر گرفتن دیگر نتایج گزارش شده در صورت‌های مالی، استفاده کنند. تحقیقاتی که در آینده این احتمال را مورد توجه قرار می‌دهند باید خصوصیات فرهنگی را در نظر بگیرند که احتمالاً حساب‌برسان را از دیگر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی متمایز می‌کند. نمونه‌هایی از این خصوصیات عبارت از سادگی دسترسی به شواهد، و مهارت در تفسیر شواهد و محرک‌هایی است که ارزش شواهد را افزایش می‌دهند.

تعیین ترکیب محصولات در بهایابی...

نمایشگر ۴- ترکیب بهینه محصولات شرکت الفبا براساس رویکرد بهایابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت‌ها با هزینه‌های غیر نسبی فعالیت‌ها

مسئله ۲- حداکثر کردن میانگاد تغییر یافته: $25X + 20Y - 500(S1 + S2) - 83200$

مشروط به:

$$X + 2Y \leq 20000$$

محدودیت بخش ۱:

$$2X + 5Y \leq 61000$$

محدودیت بخش ۲:

$$6X + 5Y \leq 72000$$

محدودیت بخش ۳:

$$2X + Y \leq 20000$$

محدودیت بخش ۴:

$$X \cdot 20 \cdot S1 \leq 0$$

اندازه هر بار تولید دسته X:

$$Y \cdot 1000 \cdot S2 \leq 0$$

اندازه هر بار تولید دسته Y:

$$X > 0, Y \geq 0$$

محدودیت‌های غیر منفی:

متغیرهای S1 و S2 مثبت هستند

محدودیت عدد صحیح:

$$X = 6500 \text{ واحد}$$

جواب بهینه: ترکیب محصول C

$$Y = 7000 \text{ واحد}$$

$$S1 = 23$$

$$S2 = 7$$

میانگاد: ۲۰۲۵۰۰

میانگاد تغییر یافته حداکثر شده:

$$199200$$

نمایشگر ۵- ترکیب بهینه محصول شرکت الفبا براساس رویکرد بهایابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت‌ها با توجه به اثر یادگیری هزینه فعالیت‌ها

مسئله ۳- حداکثر کردن میانگاد شناسایی شده:

$$25X + 20Y - 57700(S1 + S2) - 0/678$$

مشروط به:

$$X + 2Y \leq 20000$$

محدودیت بخش ۱:

$$2X + 5Y \leq 61000$$

محدودیت بخش ۲:

$$6X + 5Y \leq 72000$$

محدودیت بخش ۳:

$$2X + Y \leq 20000$$

محدودیت بخش ۴:

$$X \cdot 20 \cdot S1 \leq 0$$

اندازه هر بار تولید دسته X:

$$Y \cdot 1000 \cdot S2 \leq 0$$

اندازه هر بار تولید دسته Y:

$$X > 0, Y \geq 0$$

محدودیت‌های غیر منفی:

متغیرهای S1 و S2 مثبت هستند

محدودیت عدد صحیح:

$$X = 6500 \text{ واحد}$$

جواب بهینه: ترکیب محصول C

$$Y = 7000 \text{ واحد}$$

$$S1 = 23$$

$$S2 = 7$$

میانگاد (ریال): ۲۰۲۵۰۰

میانگاد شناسایی شده حداکثر (ریال):

$$208558$$

مذکور صورت‌بندی و حل شده است. براساس ساختار جدید هزینه آماده‌سازی، مشاهده می‌شود که ترکیب بهینه محصول به جای نقطه B در نقطه C قرار می‌گیرد. ترکیب جدید شامل ۶۵۰۰ محصول آلفا و ۷۰۰۰ محصول بتا می‌باشد. در مساله ۳ کاهش هزینه متوسط هر آماده‌سازی باعث افزایش سودآوری نسبی محصول X می‌شود و سبب می‌گردد تا حدودی روند انتقال به سمت B معکوس شود که در مساله ۲ مشاهده شده است.

موقعی که هزینه‌های آماده‌سازی از مدل یادگیری تبعیت کند، نتیجه مشابه به دست خواهد آمد. براساس این سناریو که در مساله ۴ نمایشگر ۵ نشان داده شده است. هزینه‌های بالای آماده‌سازی محصول آلفا تا حدی به وسیله تجارب به دست آمده از منحنی یادگیری در فعالیت آماده‌سازی تعدیل می‌شود. هزینه اولین آماده‌سازی در شرکت الفبا ۷۷۰۱ ریال می‌باشد و اثر یادگیری در فعالیت آماده‌سازی ۸۰ درصد می‌باشد. در مقایسه با مساله ۳، ترکیب بهینه محصولات در نقطه C بدون تغییر باقی می‌ماند، ولی میانگاد تعدیل شده از ۱۹۹۲۰۰ به ۲۰۸۵۵۸ ریال افزایش می‌یابد. کاهش هزینه متوسط فعالیت آماده‌سازی به دلیل اثر یادگیری تا حدی مزیت هزینه‌ای محصول بتا بر آلفا را خنثی می‌کند.

روش پیشنهادی انعطاف‌پذیری زیادی دارد. از آنجایی که این مساله به وسیله صفحه گسترده یا نرم‌افزارهای ریاضی با استفاده از روش‌های عددی حل می‌شود، با هر نوع تابع هزینه فعالیت می‌تواند انطباق یابد و به طراحی سیستمی نیاز ندارد که به تابع هزینه نسبی محدود شود.

خلاصه و نتیجه

نمایشگر ۶ خلاصه‌ای از انتخاب‌های ترکیب محصولات شرکت الف، ب، و ج و میانگاد بالقوه هر انتخاب را براساس ۴

نمایشگر میانداغ تعدیل شده شرکت الفبا برای ترکیبات مختلف محصول

ترکیب محصول	ترکیب محصول	ترکیب محصول	ترکیب محصول	ترکیب محصول	
E	D	C	B	A	
۱۰۰۰۰	۹۰۰۰	۶۵۰۰	۴۰۰۰	۰	حجم تولید الفبا (X)
۰	۳۰۰۰	۷۰۰۰	۹۰۰۰	۱۰۰۰۰	حجم تولید بتا (Y)
۵۰	۲۵	۳۳	۲۰	۰	تعداد آماده‌سازی‌ها برای خط تولید X
۰	۳	۷	۹	۱۰	تعداد آماده‌سازی‌ها برای خط تولید Y
۲۵۰۰۰۰	۲۰۵۰۰۰	۲۰۲۵۰۰	۲۸۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	میانداغ مسئله ۱ (هزینه‌های آماده‌سازی ثابت است)
۱۴۲۲۰۰	۱۹۷۲۰۰	۱۹۴۷۰۰	۱۷۷۲۰۰	۹۲۲۰۰	میانداغ تعدیل شده مسئله ۱:
۱۳۰۰۰۰	۱۹۷۲۰۰	۲۱۴۵۰۰	۲۱۶۲۰۰	۱۷۸۰۰۰	میانداغ تعدیل شده مسئله ۲:
					هزینه‌های نسبی آماده‌سازی
۱۴۱۷۰۰	۱۹۷۲۰۰	۱۹۹۲۰۰	۱۸۲۲۰۰	۱۱۱۷۰۰	میانداغ تعدیل شده مسئله ۳:
					هزینه‌های آماده‌سازی غیرنسبی است
۱۴۰۷۱۲	۱۹۷۲۰۰	۲۰۸۵۵۸	۲۰۴۴۶۲	۱۶۳۳۰۴	میانداغ اصلاح شده مسئله ۴:
					هزینه‌های آماده‌سازی غیرنسبی و غیرخطی است

مفروضات ساختار نسبی هزینه متکی است و محدودیت منابع را نادیده می‌گیرد. این محدودیت به توان بهایابی بر مبنای فعالیت به عنوان یک ابزار تصمیم‌گیری مدیریت تاثیر منفی دارد. این مشکلات می‌تواند با ادغام بهایابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت‌ها و استفاده از روش برنامه‌ریزی اعداد صحیح مخلوط حل گردد.

پیشنهاد برای تحقیقات آینده

تحقیقات آینده در زمینه طراحی سیستم بهای تمام شده می‌تواند از مستندات تجربی فعالیت‌های گوناگون در صنایع مختلف بهره‌مند گردد. علاوه بر این، مطالعات میدانی نمونه‌هایی از محدودیت‌های عملیاتی که در سیستم‌های بهای تمام شده وجود دارد، باعث غنای قابل توجه متون بهایابی بر مبنای فعالیت و تئوری محدودیت‌ها خواهد شد.

پی‌نوشت‌ها

1- Theory Of Constraints (TOC)

2- Throughput

منابع

1- Yahya-Zadeh, massood, 1998, Product-Mix Decision Under Activity-Based Costing with Resource Constraints And Non-Proportional Activity Costs, *Journal of Applied Business Research*, Vol.14.No.4.: 36-45

2- Kee, Robert, 1995, Integrating Activity-Based Costing with the Theory of Constraints to Enhance Production-Related Decisions. *Accounting Horizons* (December): 48-61.

فرمول هزینه‌های آماده‌سازی ارائه می‌کند. این نمایشگر موارد بالقوه در تصمیم‌گیری نادرست ترکیب محصولات بر اساس تئوری محدودیت‌ها را نشان می‌دهد. با استفاده از رویکرد تئوری محدودیت‌ها، ترکیب محصول C به عنوان یک انتخاب بهینه شناسایی شده است (مسئله ۱) استفاده از بهایابی بر مبنای فعالیت در مساله تصمیم‌گیری با توجه به کل هزینه‌های آماده‌سازی نشان می‌دهد که ترکیب محصول B انتخاب بهینه می‌باشد (مساله ۲). انتخاب نادرست ترکیب محصول به وسیله تئوری محدودیت‌ها ناشی از نحوه برخورد با هزینه‌های آماده‌سازی و دیگر هزینه‌های عملیاتی به عنوان هزینه ثابت است. راه حل بهایابی بر مبنای فعالیت، در عوض ممکن است به دلیل فرض‌های محدودکننده نسبت کل هزینه‌ها (یا ثابت بودن هزینه متوسط) نادرست باشد. ساختار هزینه غیرنسبی در مساله ۳ و ۴ بررسی شده است. در این دو موقعیت، هزینه متوسط آماده‌سازی یک الگوی کاهشی دارد و منجر به انتخاب بهینه ترکیب محصول C می‌شود. روش برنامه‌ریزی اعداد صحیح مخلوط می‌تواند جهت بهبود تصمیمات ترکیب محصولات در مسائل تئوری محدودیت‌ها به کار گرفته شود.

شرکت‌هایی که بهایابی بر مبنای فعالیت را به عنوان یک ابزار مدیریتی و تصمیم‌گیری پذیرفته‌اند با چالش‌ها و ایرادات معینی روبه‌رو هستند. بهایابی بر مبنای فعالیت بر

دوره‌های حسابداری و مدیریت مالی مرکز آموزشهای کاربردی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران با همکاری انجمن حسابداران خیره ایران

دوره‌های حسابداری و مالی کوتاه‌مدت و بلندمدت:

کد	نام دوره	مدت دوره	شهریه /ریال	پیش‌نیاز
۴۰۱	حسابداری مالی (۱)	۶۰ ساعت	۷۰۰,۰۰۰	حداقل دیپلم
۴۰۲	حسابداری مالی (۲)	۶۰ ساعت	۷۵۰,۰۰۰	۴۰۱
۴۰۵	حسابداری صنعتی (۱)	۶۰ ساعت	۸۰۰,۰۰۰	۴۰۲
۴۰۶	حسابداری صنعتی (۲)	۵۰ ساعت	۸۰۰,۰۰۰	۴۰۵
۴۰۷	حسابداری مدیریت	۲۰ ساعت	۱,۵۰۰,۰۰۰	۴۰۶
۴۰۸	مدیریت مالی	۲۰ ساعت	۷۵۰,۰۰۰	۴۰۲
۴۰۹	حسابداری تلفیقی	۳۰ ساعت	۲,۰۰۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۴۱۰	حسابرسی داخلی و عملیاتی	۴۰ ساعت	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۰۲
۴۱۲	قانون مالیاتهای مستقیم	۲۵ ساعت	۷۵۰,۰۰۰	۴۰۲
۴۱۳	مدیریت مالی برای مدیران غیرمالی	۳۰ ساعت	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲ سال سابقه مدیریت
۴۱۴	مدیریت سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار و مهندسی مالی	۳۰ ساعت	۱,۷۵۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۴۱۶	تجزیه و تحلیل و طراحی سیستمهای حسابداری	۳۰ ساعت	۱,۰۰۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۴۱۷	اصول برنامه‌ریزی و بودجه	۳۰ ساعت	۷۵۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۴۱۸	صورت جریان وجوه نقد	۱۸ ساعت	۷۵۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۴۱۹	تهیه و ارائه صورت‌های مالی (استانداردهای حسابداری ۶، ۲۰، ۱۳)	۲۰ ساعت	۱,۰۰۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۴۲۰	استفاده از نرم‌افزارهای حسابداری	۵۰ ساعت	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۰۲
۵۰۱	دوره عالی حسابداری و مدیریت مالی	۲۶۰ ساعت	۴,۵۰۰,۰۰۰	لیسانس حسابداری یا مرتبط
۵۰۲	دوره تکمیلی و امور مالی (۱)	۲۶۰ ساعت	۳,۵۰۰,۰۰۰	۴۰۲
۶۰۱	حسابداری مالی به زبان انگلیسی	۶۰ ساعت	۱,۲۵۰,۰۰۰	حداقل لیسانس مرتبط

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر می‌توانید با مرکز آموزشهای کاربردی اتاق بازرگانی به آدرس زیر مراجعه یا با تلفن‌های مرکز تماس حاصل فرمایید.

خیابان انقلاب، بعد از میدان فردوسی خیابان شهید موسوی (فرصت جنوبی) بن‌بست نیکپور پلاک ۶۶

تلفن ۸۸۸۱۰۵۳۵-۸۸۸۲۹۶۵۴ شماره ۸۸۸۲۸۷۸۷

سایر مراکز آموزشی

راهنمای تدوین مقالات

- از کلیه علاقه‌مندان و نویسندگان گرامی که مقالات خود را جهت چاپ در این مجله ارسال می‌دارند تقاضا می‌شود به نکات زیر توجه فرمایند:
- ۱- **عنوان، نام و نشانی:** صفحه اول مقاله اختصاص داده شود به ذکر عنوان فارسی و انگلیسی مقاله - نام نویسنده یا نویسندگان، عنوان شغلی یا علمی، صفحه دوم با عنوان و چکیده‌ای از مقاله آغاز گردد.
  - ۲- **چکیده:** چکیده در ۱۰۰ تا ۱۵۰ کلمه و بلافاصله بعد از عنوان مقاله و در صفحه‌ای مجزا تایپ شود. چکیده باید حاوی بیان مختصری از هدف، یافته‌ها و نتیجه‌گیری باشد. (ارسال چکیده به زبان فارسی و انگلیسی الزامی است).
  - ۳- **کلید واژه‌ها:** در صورتی که در مقاله از اصطلاحات و واژه‌های خاص استفاده شده باید بلافاصله بعد از چکیده مقاله قرار گیرد. متن مقاله باید با بخشی تحت عنوان مقدمه آغاز گردد. مقدمه اصولاً باید جزئیات بیشتری درباره هدف، انگیزه، روش و یافته‌ها در اختیار گذارد. چکیده و مقدمه باید حتی‌المقدور از لحاظ فنی پیچیده نباشد.
  - ۴- **جدول، نمودارها و شکل‌ها:** نویسنده باید به موارد زیر توجه نماید:
    - هر جدول یا نمودار باید در صفحه‌ای جداگانه و در انتهای مقاله قرار گرفته و دارای شماره الفبایی و عنوان دقیق محتوای آن باشد.
    - عطف هر نمودار باید در متن مقاله آمده باشد.
    - نمودار باید به طور منطقی و بدون نیاز به رجوع به متن قابل درک و تفسیر باشد.
    - مندرجات جدول‌ها باید روشن و آشکار بوده و شماره‌گذاری جدول‌ها نیز به ترتیبی باشد که در متن می‌آید.
  - ۵- **مستندسازی:** برای استناد به کار دیگران باید از سیستم "مولف - تاریخ" که به فهرست کارهای دیگران (ماخذ) عطف می‌گردد، استفاده شود. نویسندگان در این فهرست باید شماره صفحات مورد استفاده از هر ماخذ را ذکر نمایند.
    - در متن به کارهای دیگران اینگونه استناد می‌شود: نام، نام خانوادگی و تاریخ در داخل پرانتز، برای مثال (حسنی، ۱۳۸۱) با دو نویسنده (حسنی و حسینی ۱۳۸۱)، با بیش از دو نویسنده (حسنی و دیگران ۱۳۸۱)، استناد به بیش از یک منبع تماماً در یک عطف (حسنی ۱۳۸۱، حسینی ۱۳۸۲)، استناد به دوکار یا بیشتر یک نویسنده (حسنی ۱۳۸۱ و ۱۳۷۹).
    - هنگامی که فهرست ماخذ شامل پیش از یک کار از یک نویسنده در همان سال باشد، پسوند الفبایی در ادامه تاریخ درج می‌گردد. برای مثال (حسنی ۱۳۸۱ الف).
  - ۶- **شکل مقاله:** جهت ویراستاری احتمالی و درج نظرات داور در حاشیه صفحه مقاله باید روی کاغذ A4 و در یک سمت آن و به طور یک خط در میان با برنامه Zarnegar یا Word تایپ شود. صفحات مقاله به ترتیب شماره‌گذاری شود. **فلاپی یا لوح فشرده مقاله حتماً باید ضمیمه مقاله ارسال شود.**
  - ۷- **فهرست منابع و ماخذ:** هر مقاله‌ای شامل فهرستی از ماخذ کارهای استناد شده می‌باشد. هر قلم این فهرست باید شامل تمامی اطلاعات لازم برای شناسایی آن کار تحقیقی باشد. در سیستم نام خانوادگی، تاریخ، چارچوب زیر پیشنهاد می‌گردد:
    - ماخذ را به ترتیب حروف الفبایی در رابطه با نام خانوادگی اولین نویسنده (بانهاد ماخذ شده) تنظیم کنید.
    - تاریخ انتشار باید بلافاصله بعد از نام و نام خانوادگی نویسنده قرار گیرد.
    - کارهای چندگانه توسط همان نویسنده در همان سال بوسیله حروف الفبایی بعد از تاریخ تفکیک شوند.
    - برای کتاب: نام نویسنده، نام کتاب، نام مترجم، محل نشر، ناشر، تاریخ انتشار، شماره صفحه.
    - برای مقاله: نام نویسنده، "عنوان مقاله"، نام نشریه، دوره، شماره مجله، شماره صفحه.
  - ۸- **پانویس‌ها:** پانویس‌ها نباید برای استنادسازی مورد استفاده قرار گیرند. پانویس‌ها باید تنها برای بسط و تکرار اطلاعات مفیدی که اگر در خود متن ذکر گردد ممکن است به تداوم مطلب خدشه وارد سازد، مورد استفاده قرار گیرد. کلیه پانویس‌ها در انتهای مقاله بترتیب استفاده در متن و قبل از فهرست منابع و ماخذ درج شود.
  - ۹- **ارسال مقالات:** مقالاتی که در حال حاضر توسط مجلات یا ناشرین دیگر در دست بررسی می‌باشد نباید ارسال گردد.
    - نویسنده مقاله باید یک نسخه از مقاله ارسالی را نزد خود نگه دارد زیرا مقالاتی که جهت چاپ مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد عودت نخواهد شد.
    - مقالات پس از بررسی در صورت تأیید هیات تحریریه به چاپ خواهد رسید.
    - درج مقالات در مجله به معنی تأیید محتوای آن توسط هیات تحریریه نبوده، لذا نویسنده شخصاً مسئول بیان نظرات خود در مقاله می‌باشد.
    - مقالاتی که به صورت ترجمه می‌باشد، ارسال‌کنندگان ترجمه مقالات باید ضمن نشانی کامل منبع مورد استفاده یک نسخه از اصل مقاله را ارسال دارند.
  - مجله در حذف و یا اصلاح مقالات رسیده آزاد است.

۱۰- **ارسال مقاله:** نسخه اصلی مقالات باید به نشانی زیر ارسال شود:

تهران - خیابان استادنجفات‌الهی - شماره ۱۵۲ - انجمن حسابداران خبره ایران یا صندوق پستی ۱۵۸۱۵/۳۶۹۱

نظام حسابداری و گزارشگری مالی بحرین

شود و در ترازنامه به اقل بهای تمام شده و ارزش معادل وجه نقد گزارش شوند. ذخیره عمومی باید از جمع ارزش حساب‌های دریافتنی و دارایی‌های تامین مالی و سرمایه‌گذاری کسر شود. ارائه و افشای کلی در صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه اسلامی در شرکت‌های بیمه اسلامی، ارائه اطلاعات زیر ضروری است:

- (۱) ترازنامه
  - (۲) صورت درآمد و هزینه بیمه‌گذاران
  - (۳) صورت سود و زیان
  - (۴) صورت جریان وجوه نقد
  - (۵) صورت تغییرات در حقوق صاحبان سرمایه
  - (۶) صورت منابع و مصارف وجوه خیریه و زکات
  - (۷) یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی
  - (۸) هرنوع صورت، گزارش و سایر اطلاعاتی که ارائه‌ی اطلاعات مورد نیاز استفاده‌کنندگان را فراهم سازد.
- طبق این استاندارد که از اول ژانویه ۲۰۰۰ قابل اجراست، میزان مخاطرات بیمه و بیمه‌اتکایی در هر یک از مجموعه‌های جغرافیایی، هر بخش اقتصادی و شرکت‌های بیمه‌ی اتکایی داخلی یا برون مرزی باید افشا شود.

مبانی افشا برای تعیین و تسهیم مازاد و کسری در شرکت‌های بیمه اسلامی برطبق این استاندارد مبانی به کار گرفته شده شرکت در محاسبه ارقام زیر باید افشا شود زیرا روی وجوه بیمه‌گذار موثر است.

(۱) مخارج قبل از عملیات

- (۲) ذخایر
  - (۳) بهای تمام شده دارایی‌های استفاده شده در عملیات
  - (۴) مطالبات و پاداش‌ها
  - (۵) رفتار کمیسیون‌های حاصل از شرکت‌های بیمه اتکایی غیراسلامی
  - (۶) ادعاهای در جریان انباشته برای شرکت‌های بیمه اتکایی.
- مبانی حاکم بر روابط قراردادی بین بیمه‌گذار و سهامداران باید به صورت زیر افشا گردد:

- (الف) مدیریت عملیات بیمه
- (ب) سرمایه‌گذاری وجوه بیمه‌گذاران
- (ج) سرمایه‌گذاری وجوه سهامداران و هیئتی که مبنای مذکور را تعیین کند.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری

براساس این استاندارد صورت‌های مالی که باید توسط صندوق‌ها تهیه شوند عبارتند از:

- (۱) صورت خالص دارایی‌ها
- (۲) صورت سبب سرمایه‌گذاری‌ها، دریافتنی‌ها و تامین مالی
- (۳) صورت عملیات
- (۴) صورت تغییر در خالص دارایی‌ها یا صورت جریان نقدی
- (۵) صورت نکات مالی انتخاب شده
- (۶) یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی

(۷) گزارش هیئت نظارت سیره

صورت خالص دارایی‌ها باید تمام دارایی‌ها و بدهی‌ها در پایان دوره مالی را در بر بگیرد، و در طبقه‌های اصلی آنها را ارائه کند.

ذخیره و اندوخته برای شرکت‌های

بیمه‌ی اسلامی

برطبق این استاندارد شرکت‌ها باید ذخیره‌های فنی زیر را برای بیمه عمومی کنار بگذارند:

(الف) ذخیره مشارکتی تحقق نیافته^۱: مبلغی است که برای تخمین ادعاهای مربوط به مشارکت‌های تحقق نیافته کنار گذاشته می‌شود که می‌توانند در دوره جاری یا دوره‌های آتی ایجاد شوند.

(ب) مطالبات در جریان^۲: برای گرفتن ذخیره در مقابل مطالباتی کنار گذاشته می‌شود که انتظار می‌رود در دوره‌ی مالی آتی پرداخت شود.

(ج) ادعاهای به‌وقوع پیوسته اما گزارش نشده: برای گرفتن ذخیره در مقابل ادعاهایی به کار برده می‌شود که به‌وقوع پیوسته اما تا بعد از دوره مالی جاری گزارش نشده‌اند.

ذخیره‌ی مشارکتی تحقق نیافته باید پس از کسر سهم بیمه اتکایی به عنوان درصدی از کل مبلغ حاشیه تحقق نیافته با استفاده از روش‌های ۱ تا ۴ محاسبه شود:

- (۱) ۴۰ درصد بیمه غیردریایی، ۲۵ درصد بیمه دریایی یا هر درصد دیگری.
- (۲) دوره ۲۴ ماهه
- (۳) روش ۳۶۰ روزه
- (۴) هر روش دیگری

ذخیره مطالبات در جریان باید معادل مبلغ ادعای در جریان برآوردی شرکت اندازه‌گیری شود. مبلغ برآوردی پس از کسر سهم بیمه اتکایی و ادعاهای تصفیه شده باید برای پوشش ادعاهای ایجاد شده و گزارش شده کافی باشد. ذخیره ادعاهای به‌وقوع پیوسته

اما گزارش نشده هم باید براساس تجربیات گذشته و روش‌های آماری به صورت برآوردی اندازه‌گیری شود.

اندوخته‌ها

اندوخته کسری^{۱۳}: مبلغی است که برای جلوگیری از هرگونه کسری که می‌تواند در دوره‌های آتی به وقوع بپیوندد، از مازاد قبل از تسهیم به بیمه‌گذاران کنار گذاشته می‌شود.

اندوخته‌ی برابرسازی^{۱۴}: مبلغی است که از مازاد قبل از تسهیم به بیمه‌گذاران، به منظور تضمین اثر مورد انتظار نسبت پیشگفته کنار گذاشته می‌شود که می‌تواند در دوره‌های مالی آتی برای درجه‌ی بالای نوسانات ادعاها رخ دهد. در پایان دوره باید برای رسیدن به مانده اندوخته برابرسازی و اندوخته کسری سهم مناسبی از مازاد کنار گذاشته شود.

معاملات ارزی خارجی و عملیات خارجی

معاملات ارزی که بر مبنای قراردادهای مضاربه و مشارکت قرار ندارند باید در تاریخ معامله با نرخ مبادله نقدی رایج به ارزش گزارشگری تسعیر شوند. معاملات ارزی بر مبنای قراردادهای مضاربه و مشارکت به گونه‌ی زیر ثبت می‌شوند:

الف) مبلغ با نرخ مبادله نقدی رایج در تاریخ دریافت مبلغ ارزی خارجی به ارزش گزارشگری تسعیر می‌گردد.

ب) در مواردی که معاملات به ارزش گزارشگری انجام می‌شوند، سرمایه مضاربه یا مشارکت بعد از اضافه کردن سود یا کسر کردن زیان به ارزش

گزارشگری تبدیل می‌شود.

ج) در مواردی که معاملات به ارزشی غیر از ارزش گزارشگری انجام می‌شوند، سود و زیان چنین معاملاتی باید با تسعیر دوباره دارایی‌های مضاربه و مشارکت به ارزش گزارشگری تسعیر شود و هرگونه سود و زیان مبادله ناشی از تسعیر دوباره باید در مخالف جهت وجوه مضاربه یا مشارکت بستانکار یا بدهکار گردد.

د) در موارد ب و ج، اگر ارائه‌کننده وجوه مضاربه یا مشارکت از بانک اسلامی بخواهد که مبلغ دوباره به ارزش اولیه پرداخت سرمایه‌ی مضاربه یا مشارکت تسعیر شود، آنگاه هرگونه سود و زیان باید به حساب مشتری بستانکار یا بدهکار گردد.

دارایی‌ها و بدهی‌های پولی باید با نرخ نقدی رایج در تاریخ صورت‌های مالی به ارزش گزارشگری تسعیر شوند.

اگر بدهی‌ها و دریافتنی‌های تعیین شده به ارزش دیگری تصفیه شوند، بانک اسلامی باید مبلغ تصفیه شده را با نرخ نقدی رایج در تاریخ تصفیه اندازه‌گیری کند و هرگونه تفاوت تسعیر باید به عنوان سود یا زیان مبادله خارجی در صورت سود و زیان بانک گزارش شود.

سرمایه‌گذاری‌ها

این استاندارد باید برای سرمایه‌گذار، اعم از سرمایه‌گذار مستقیم، صندوق‌های سرمایه‌گذاری یا سبد سرمایه‌گذاری، و یا در اوراق قرضه اسلامی^{۱۵}، سهام و اموال غیرمنقول به کار برده شود. سرمایه‌گذاری‌ها در اوراق قرضه اسلامی به ۳ دسته زیر تقسیم می‌شوند:

۱) معاملاتی

۲) آماده برای فروش

۳) نگهداری تا سررسید

سرمایه‌گذاری در سهام به دو دسته تقسیم می‌شود:

۱) معاملاتی

۲) آماده برای فروش

سرمایه‌گذاری‌ها در اموال غیرمنقول به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱) نگهداری برای مقاصد دوره‌ای

۲) نگهداری برای افزایش ارزش سرمایه

سرمایه‌گذاری‌ها در اوراق قرضه اسلامی و سهام باید در تاریخ تحصیل شناسایی و به بهای تمام شده اندازه‌گیری شود. در پایان دوره مالی، سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه و سهام نگهداری شده برای مقاصد معاملاتی و آماده برای فروش باید به ارزش منصفانه اندازه‌گیری مجدد شود. در پایان دوره مالی، اوراق قرضه اسلامی نگهداری تا سررسید به بهای تمام شده تاریخ اندازه‌گیری می‌شوند مگر این که تغییر در قیمت این سرمایه‌گذاری‌ها موقتی نباشد، در این صورت، این سرمایه‌گذاری‌ها در پایان دوره به ارزش منصفانه اندازه‌گیری می‌شوند.

با سرمایه‌گذاری در اموال غیرمنقول باید همانند سبدهی از سرمایه‌گذاری رفتار و با استفاده از روش‌های زیر اقدام به اندازه‌گیری آنها می‌شود:

الف) روش ارزش منصفانه: برطبق این روش سرمایه‌گذاری در اموال غیرمنقول به ارزش منصفانه آنها در صورت وضعیت مالی اندازه‌گیری می‌شود.

ب) روش بهای تمام شده: برطبق ۶۱

این روش، باید با سرمایه‌گذاری در اموال غیرمنقول همانند دارایی ثابت در صورت وضعیت مالی برخورد و آنها را به بهای تمام شده منهای استهلاک و هرگونه ذخیره برای تغییرات دائمی در ارزش اندازه‌گیری کرد. اگر از این روش استفاده شود ارزش منصفانه اموال غیرمنقول در یادداشت‌های همراه افشا می‌گردد.

خدمات مالی اسلامی ارائه شده توسط مؤسسات مالی سنتی

این استاندارد، به ارائه قوانین حسابداری برای مؤسسات مالی سنتی می‌پردازد. که خدمات مالی اسلامی ارائه می‌کنند. مؤسسات ارائه‌کننده خدمات مالی اسلامی باید بیان کنند که چنین خدماتی در تطابق با الزامات سیره می‌باشد و بنابراین لازم است:

- (۱) یک هیئت نظارت سیره را برای ارائه گزارش تعیین کنند.
  - (۲) استاندارد حاکمیت مربوط به هیئت نظارت سیره را رعایت کنند.
- از استانداردهای دیگر این هیئت می‌توان به مشارکت شرکت‌های بیمه اسلامی، فروش قسطی، افشای انتقال دارایی و گزارشگری بخش‌ها اشاره کرد.

همان‌طور که در بخش‌های قبلی هم اشاره شد، در مواردی که این هیئت استاندارد را وضع نکرده است، از استانداردهای حسابداری بین‌المللی استفاده می‌شود.

حسابرسی در بحرین

مطابق با مواد قانون تجارت بحرین حسابرسان خارجی دارای نقش‌های

مهمی هستند از جمله صلاحیت لازم برای دعوت از سهامداران برای شرکت در مجمع عمومی عادی را دارا می‌باشند. سازمان حسابداری و حسابرسی برای مؤسسات مالی اسلامی اقدام به انتشار ۵ استاندارد حسابرسی کرده است. این استانداردها عبارتند از:

- هدف و اصول حسابرسی
- گزارش حسابرس

- اصطلاحات تعهد حسابرس

- آزمون حسابرسی خارجی برای مطابقت با اصول و مقررات سیره

- مسئولیت حسابرس در مقابل تقلب و اشتباه در رسیدگی به صورت‌های مالی برطبق استانداردهای این سازمان، هدف از رسیدگی به صورت‌های مالی این است که حسابرس بتواند تا نسبت به اینکه آیا صورت‌های مالی، از تمام جنبه‌های با اهمیت، در تطابق با اصول و مقررات سیره، استانداردهای حسابداری سازمان حسابداری و حسابرسی برای مؤسسات مالی اسلامی و استانداردهای حسابداری مالی مربوط به کشوری که موسسه مالی در آن فعالیت می‌کند، تهیه شده است یا نه، اظهار نظر کند.

از آنجایی که حسابرس مسئول اظهار نظر درباره صورت‌های مالی است، مدیریت موسسه مالی اسلامی مسئولیت اطمینان‌بخشی نسبت به تطابق صورت‌های مالی و فعالیت‌های موسسه با اصول و قوانین اسلامی را به نحو تعیین شده توسط "SSB" را دارا می‌باشد.

حسابرس باید نسبت به اصول و مقررات سیره آگاهی داشته باشد اما لازم نیست به میزان اعضای "SSB" از این

مقررات آگاهی داشته باشد. لذا انتظار نمی‌رود حسابرس قوانین اسلامی را تفسیر کند. در گزارش حسابرس باید به گزارش "SSB" اشاره شود و گزارش حسابرس هم در اختیار "SSB" قرار می‌گیرد.

در سپتامبر ۱۹۹۴ هیات حسابرسی^{۱۶} در زیر مجموعه وزارت اقتصاد و دارایی بحرین تشکیل و این هیات مدیره جدید مسئول توسعه سیستم‌های حسابداری وزارتخانه شد. حسابداری ابزار اصلی برای مسئولیت‌های واگذار شده به وزارت اقتصاد و دارایی بحرین توسط قانون بودجه سال ۱۹۷۵ می‌باشد. قانون ۱۹۷۵ به وزیر اجازه می‌دهد که احکامی را برای انجام حسابرسی و بررسی حساب‌های دولتی وضع کند. برخی از احکام شکل سوابق و اسناد معاملات مالی و برخی دیگر شرایط و وضعیتی را مشخص می‌کند که دولت باید در رابطه با مخارج، دریافت‌ها و سایر رویه‌های حسابداری داشته باشد.

براساس دستورالعمل‌های هیات حسابرسی مدیریت ارشد وزارتخانه، رسالت حسابرسی به عنوان "افزایش پاسخ‌گویی و افزایش صداقت در هزینه کردن منابع عمومی در جهت ارتقای سطح بهره‌وری و اطمینان از استفاده بهینه از منابع موجود" تعریف شده است.

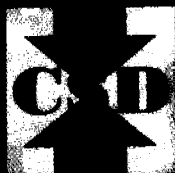
برای دستیابی به این اهداف، متصدیان حسابرسی وظائف اصلی زیر را تقبل کرده‌اند:

- ۱- توسعه رویه‌های حسابرسی مالی دولت که باید در صورت نیاز اصطلاح و بازنگری شود.
- ۲- ایجاد و به‌کارگیری یک برنامه حسابرسی سالانه.

سیستم

انبار و کنترل موجودی

- چندین انبار و محل استقرار
- کنترل دریافت کالا (کیفی و فنی)
- کنترل بچ و تاریخ انقضا
- کنترل ابزار و اقلام چند بار مصرف
- نقل و انتقال اطلاعات انبار فیزیکی
- صدور حواله بر اساس درخت محصول
- روشهای قیمت گذاری متعدد
- انجام عملیات انبارگردانی

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، پلاک ۱۱۱
 تلفن: ۸۸۸۲۲۰۹۸
 ۸۸۸۲۲۰۹۷

Small CID Company System

برگزاری همایش معماری سازمانی و آخرین یافته‌های جدید در اتوماسیون اداری در تبریز

شرکت مهندسی نرم‌افزار فرایم، همایشی را با عنوان (معماری سازمانی و آخرین یافته‌های جدید در اتوماسیون اداری) روز سه‌شنبه بیست‌وپنجم بهمن‌ماه هشتاد و چهار با همکاری شرکت همگامان سیستم (دفتر مدیریت منطقه شمال غرب کشور) در تبریز برگزار نمود. در این همایش مدیران سازمان‌های مختلف استان آذربایجان شرقی، غربی و اردبیل حضور داشتند.

در ابتدای همایش آقای مهندس تیموری مدیرعامل شرکت فرایم ضمن خیرمقدم به شرکت‌کنندگان به تشریح اهداف همایش و برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت شرکت فرایم در زمینه توسعه سیستم‌های جامع مالی، اداری و مدیریت پرداخت. پس از آن آقای جلال بشیریه کارشناس ارشد سیستم‌های اطلاعات مدیریت در خصوص معماری سازمانی و نقش آن در سازمان‌ها سخنرانی نمودند.

در ادامه همایش دکتر علی جهانگیری عضو هیات عملی موسسه آموزش و پژوهش وابسته به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به توصیف نقش و جایگاه مهندسی مجدد در سازمان‌ها پرداخت و اتوماسیون اداری را ابزار ایجاد تحول در سازمان‌ها برشمرد. سپس آقای سیاوش مرادیان مدیر فروش شرکت فرایم با ارائه‌ی نمونه کاربردی سیستم اتوماسیون اداری، به تشریح جایگاه این سیستم در نظام اداری سازمان‌ها و توصیف دستاوردهای آن پرداخت.

حسابرسان و گزارشگری مالی متهورانه

فهرست منابع و مآخذ

- Journal of Accounting Research 32 (Spring 1994): 113-26.
13. Johnson, P. E.; S. Grazioli; and K. Jamal. "Fraud Detection: Intentionality and Deception in Cognition." *Accounting, Organizations, and Society* 18 (1993): 467-88.
  14. Kahneman, D. *Attention and Effort*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1973.
  15. Kaplan, S. E., and P. M. J. Reckers. "An Examination of Information Search during Initial Audit Planning." *Accounting, Organizations, and Society* 14 (1989): 539-50.
  16. Kennedy, J.; D. N. Kleinamunta; and M. E. Peecher. "Determinants of the Justifiability of Performance in I11-Structured Audit Tasks." *Journal of Accounting Research* 35 (Supplement 1997): 105-23.
  17. Libby, R. "Availability and the Generation of Hypotheses in Analytical Review." *Journal of Accounting Research* 23 (Autumn 1985): 648-67.
  18. Libby, R., and M. G. LIPE. "Incentives, Effort, and the Cognitive Cognitive Processes Related Judgments." *Involved in Accounting Journal of Accounting Research* 30 (Autumn 1992): 249-73
  19. Libby, R., and J. Luft. "Determinants of Judgment Performance in Accounting Settings: Ability, Knowledge, Motivation, and Environment." *Accounting, Organizations, and Society* 18 (1993): 425-50.
  20. Libby, R., and K. T. Trotman. "The Review Process as a Control for Differential Recall of Evidence in Auditor Judgments." *Accounting, Organizations, and Society* 18 (1993): 559-74.
  21. Lynch, J. G., and T. K. Srull. "Memory and Attentionl Factors in Consumer Choice: Concepts and Research Methods." *Journal of Consumer Research* (June 1982): 18-37.
  22. Minsky, M. "A Framework for Representing Knowledge." In *The Psychology of Computer Vision*, edited by P.H. Winston, pp. 211-77. New York: McGraw-Hill, 1975.
  23. Moeckel, C. L. "The Effect of Experience on Auditors' Memory Errors." *Journal of Accounting Resarch* 28 (Autumn 1990): 368-87.
  24. Moeckel, C. L. "Two Factors Affecting an Auditor's Ability to Integrate Audit Evidence." *Contemporary Accounting Research* 8 (Fall 1991): 270-92.
  25. Moeckel, C. L., and R. D. Plumlee. "Auditors' Confidence in
  1. American Institute of Certified Public Accountants. *Statement on Auditing Standards No. 53: The Auditor's Responsibility to Detect and Report Errors and Irregularities*. New York: AICPA, 1988
  2. Bamber, E. M. "Expert Judgment in the Audit Team: A Source Reliability Approach." *Journal of Accounting Research* 21 (Autumn 1983): 396-412.
  3. Bamber E. M., and J. H. Bylinski. "The Effects of Planning Memorandum, Time Pressure, and Individual Auditor Characteristics on Audit Managers' Review Time Judgment." *Contemporary Accounting Research* 4 (Fall 1987): 127-43.
  4. Bedard, J. C., and S. F. Biggs. "Pattern Recognition, Hypotheses Generation, and Auditor Performance in an Analytical task". *The Accounting Review* 66 (July 1991): 622-42.
  5. Brucks, M. "Search Monitor: An Approach for Computer Controlled Experiments Involving Consumer Information Search." *Journal of Consumer Research* 15 (June 1988): 117-21.
  6. Cohen, J., and T. Kida. "The Impact of Analytical Review Results, Internal Control Reliability, and Experience on Auditors' Use of Analytical Review." *Journal of Accounting Research* 27 (Autumn 1989): 263-76.
  7. Dechow, P.M.; R. G. Sloan; and A. P. Sweeney. "Causes and consequences of Earnings Manipulation: An Analysis of Firms Subject to Enforcement Actions by the SEC." *Contemporary Accounting Research* 13 (spring 1996): 1-36.
  8. Fredrick, D. M., and R. Libby. "Expertise and Auditors' Judgments of Conjunctive Events." *Journal of Accounting Research* 24 (Autumn 1986): 270-90.
  9. Gibbins, M. "Propositions about the Psychology of Professional Judgment in Public Accounting." *Journal of Accounting Research* 22 (Spring 1984): 103-25.
  10. Hackenbrack, K. "Implications of Seemingly Irrelevant Evidence in Audit Judgment." *Journal of Accounting Research* 30 (Spring 1992): 126-36.
  11. Hackenbrack, K. and M. W. Nelson. "Auditors' Incentives and Their Application of financial Accounting Standards." *The Accounting Review* 71 (January 1996): 43-60.
  12. Hirst, D. E. "Auditors' Sensitivity to Source Reliability."

سیستم

کنترل داراییهای ثابت

• امکان طبقه بندی اموال در سطوح مختلف

• امکان تهیه شناسنامه دارایی ها

• امکان تهیه کلیه گزارشات گردش اموال

• درج اطلاعات انواع بیمه های اموال

• امکان تعریف وابستگی بین اموال

• امکان تعویض پلاک

طراحی منطبق بر دستورالعمل حسابداری

موسسه کنترل و طرح سیستمها

دفتر فروش: (۱۰ خط) ۸۸۸۲۲۸۱۲

دفتر مدیریت: تلفکس ۸۸۸۳۶۹۹۸

۸۸۸۲۶۵۹۳

Email: CSD_Company@yahoo.com

Recognition of Audit Evidence. The Accounting Review 64 (October 1989): 653-66.

26. Peters, J. M.; B. L. Lewis; and V. dhar. "Assessing Inherent Risk during Audit Planning : The Development of a Knowledge-Based Model." Accounting, Organizations, and Society 14 (1989): 359-78.

27. Phillips Fred, "Auditor Attention to and judgment of Aggressive Financial Reporting", Journal of Accounting Resarech 37 (Spring , 1999): 167-189.

28. Schallert, D. L. "Improving Memory for Prose: The Relationship between Depth of Processing and Context." Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior (December 1976): 621-32.

29. Schipper, K. "Earnings Management." Accounting Horizons 3 (December 1989): 91-102.

30. Solomon, I.; M. D. Shields and O. R. Whittington. "What Do Industry-Specialist Auditors Know?" Journal of Accounting Research 37 (Spring 1999): 191-208.

31. Tan, H. "Effects of Expectations , Prior Involvement , and Review Awareness on Memory for Audit Evidence and Judgment." Journal of Accounting Research 33 (Spring 1995): 113-35.

32. Waller, W. G., and W. L. Felix, JR. "The Auditor and Learning from Experience: Some Conjectures." Accounting, Organizations, and Society 9 (1984): 383-406.

33. Zimbelman, M. F. "The Effects of Sas No. 82 on Auditors' Attention to Fraud Risk Factors and Audit Planning Decisions." Journal of Accounting Research 35 (Supplement 1997):75-97.

تسلیت

آقایان عزت‌اله قاسمی و علی‌اصغر خلفی

عضو محترم انجمن

هر کدام در سوگ عزیزی نشسته‌اند، با کمال تأسف فوت والده گرامیتان را به شما و خانواده محترمتان تسلیت عرض نموده برای شما سروران صبر و شکیبایی و برای آن مرحومان علو درجات مسئلت می‌نمائیم.

انجمن حسابداران خبره ایران